

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ)

ครั้งที่ ๒๓

วันพฤหัสบดีที่ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๕

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๔๕ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: วันนี้มีสมาชิกมาร่วมประชุม ๑๕๐ คน ครบองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าจะได้เริ่มดำเนินการประชุมในฐานะทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม วันนี้ไม่มีอะไรแจ้งให้ทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ หัวข้อระเบียบวาระ ซึ่งคณะกรรมาธิการ ระเบียบวาระเสนอหัวข้อที่ค้างพิจารณา

๑๑. รัฐสภา ๑๑.๕ ในบรรดาคุณสมบัติของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ฯ ที่จะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น จะกำหนดคุณสมบัติต่อไปนี้หรือไม่ ถ้าไม่กำหนดจะบัญญัติใน รัฐธรรมนูญให้ เป็นไปตาม

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือไม่

๑๑.๕.๓ มาตรฐานการศึกษา หรือคุณสมบัติอื่นเมื่อไม่มีการศึกษา ถึงมาตรฐานที่กำหนด ขอให้เชิญอภิปรายต่อไป

ปลัดการวงโทบรลือ เรื่องตระกูล:

กระผม ขอขอบ พระคุณ ท่าน ประธาน ที่อนุญาตให้กระผมได้อภิปรายเพิ่มเติม ในประการแรกกระผม โคร้ ขอกราบเรียนถึงอำนาจอธิปไตยเสียก่อนว่า เป็นหลักสำคัญในลัทธิประชาธิปไตยเพียงใด และใครจะเป็นผู้ใช้อำนาจนั้น การกำหนดคุณสมบัติ บาง ประการ ของผู้ ออกเสียงเลือกตั้ง เมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้นแก่ระบอบประชาธิปไตย จะกำหนดเงื่อนไขให้เกิดผลแก่ลัทธิประชาธิปไตย เราจะกระทำได้ดีหรือไม่ หรือว่าจะเปลี่ยนแปลง

แปลงแก้ไข อย่างหนึ่ง อย่างใด ไม่ได้เลย เป็นการตัดสิทธิของราษฎร ปัจจุบันนี้ รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เช่น ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อิตาลี เยอรมัน และไทย เป็นต้น ก็ให้มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า อำนาจอิสระของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๒ ได้บัญญัติเอาไว้ว่า อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย ประเทศอังกฤษแม้จะมีการปกครองซึ่งใคร ๆ ก็เถียงไม่ได้ว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างดี แต่โดยที่อังกฤษไม่ใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นส่วนสำคัญ รัฐธรรมนูญบางส่วนของอังกฤษก็มีตัวบทเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย แต่ที่ไม่มีข้อความบัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชน หรือ เป็นของชาติ เหมือนกับประเทศอื่น แต่อังกฤษถือเป็นประเพณีว่าอำนาจอธิปไตยสถิตอยู่ในรัฐสภา ในการที่ระบอบประชาธิปไตยได้รับการยกย่อง ก็เพราะเหตุว่า ราษฎรได้รับการศึกษา มีความรู้ เอาใจใส่ต่อการปกครองบ้านเมืองของตนและประเทศอื่น ๆ มากขึ้น ราษฎรมีความรู้ในทางศึกษาเล่าเรียน มีจำนวนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ท่านเลออนดูญ ผู้แต่งตำรา อันมีชื่อเสียงได้แบ่งแยก

อำนาจสูงสุดมาจากสวรรค์ หรือที่เรียกกันว่า สักติ เทพชาติไทยนั้น อย่างหนึ่ง และมาจากราษฎร หรือ ที่เรียกว่า สักติ ประชาธิปไตยนั้นคืออย่างหนึ่ง ในมนุษย์ที่ถือว่า อำนาจสูงสุดมาจากราษฎร นั้น อาจมีพระมหากษัตริย์หรือประธานาธิบดีปกครองก็ได้ ไม่ขัดต่อหลักประชาธิปไตยแต่ประการใด ถ้าอำนาจอธิปไตยยอมถูกใช้ไปเพื่อประโยชน์ของราษฎร ฉะนั้นจึงเป็น การสมควรที่ ราษฎร จะต้องใช้อำนาจสูงสุดเหล่านั้น ประเทศต่าง ๆ ที่สถาปนารัฐธรรมนูญขึ้นมา ก็โดยประสงค์จะให้ราษฎรมีการปกครองตนเอง แต่เป็นการรับรู้กันว่า ใน ระบอบประชาธิปไตยนั้น การให้สิทธิทางการเมืองแก่ราษฎร บาง คน โดย อาศัย ความรู้ ความสามารถเป็นเกณฑ์นั้น เป็นการแบ่งชั้นราษฎร ไม่ให้สิทธิทางการเมืองทั่วถึงกัน แต่ก็เป็นความจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อมิให้เกิด การ เปลี่ยน แปลง กลับ ไปสู่ระบอบเดิมหรือระบอบอื่น ฉะนั้นการจำกัดสิทธิของราษฎรเท่าที่ความจำเป็น เกิดขึ้น จึงไม่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยนั้น จะจัดให้ราษฎรมากเท่าใดหรือน้อยเท่าใด ใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงหรือโดยอ้อม ก็ย่อมต้องแล้วแต่กาลเวลา แต่จะต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมหลายประการ ประกอบ กันให้เหมาะ

สม เช่น การศึกษา วัฒนธรรม และ ความเข้าใจ ของ ราษฎร ในการ ปก ครอง ทางกรรมเมือง อย่างไรก็ดี ระบบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นผลดีในประเทศหนึ่ง แต่เมื่อนำไปใช้ในอีกประเทศหนึ่ง ก็อาจจะ เป็นผลร้ายก็ได้ ความสำคัญจึงอยู่ที่การ ศึกษาของพลเมือง และความเข้าใจใน ลัทธิประชาธิปไตย ฉะนั้นทุกประเทศที่ ใช้ระบบอบประชาธิปไตย จึงต้องวางรูป การ ปก ครอง ประเทศให้เหมาะสม สม กับ ความเป็นอยู่ของประเทศนั้น การที่รัฐ บาลของคณะปฏิวัติได้จัดตั้งสภากร ศึกษาแห่งชาติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ สภาวัฒนธรรม และสภาความ มั่นคงแห่งชาติขึ้นในรูปการปกครองประ เทศไทย ก็เพื่อให้เกิด การ สมาน รูปใน หลักการปกครอง ระบบอบ ประชาธิปไตย หลักสำคัญแห่งลัทธิ ประชาธิปไตย ก็คือ ให้บุคคลมีเสรีภาพ สมรรถภาพ และมี ระเบียบวินัย ภายใต้ บังคับ ของ กฎหมาย และเหตุผล ท่านเคลมั่งโซว์รัฐบุรุษผู้ เรืองนามของโลกได้กล่าวไว้ว่า ประชา ธิปไตยเป็น การ ปก ครองโดย เหตุ ผล ฉะนั้นการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้ประชาชน เท่านั้นที่จะทำให้ราษฎร เข้าใจ เหตุผลใน ระบบอบประชาธิปไตย และรู้จักเสียสละ ประโยชน์ส่วนน้อยให้กับ ประโยชน์ ส่วน ใหญ่ ไม่หันเหไปยังระบบอื่นดังที่ท่าน

สมาชิกรัฐสภาผู้หนึ่งได้กล่าว ถึง ลัทธิ คอม มิวนิสต์ไว้ในคำอภิปรายของท่าน โดย เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยให้เข้าสู่ระ บอบ ประชาธิปไตย มา ประมาณ ๓๐ ปี รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณา จักรไทยได้ เปิดโอกาสให้ราษฎรเลือกผู้แทน ของตน ได้อย่างกว้างขวาง เว้นไว้แต่ว่าในการ จำเป็นบางประการเช่นผู้เยาว์ หรือผู้กมล จริตจิตพื้นเพอ่อนเป็นต้น ตามแบบอย่าง ของประเทศประชาธิปไตยอื่น ได้ ปฏิบัติ กันอยู่ โดยเขาได้กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ส่วนรัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย นั้นทุกฉบับไม่เคยได้กำหนดคุณสมบัติอัน เกี่ยวกับการศึกษาไว้เลย จึงทำให้ท่าน เห็นว่า ถ้าจะกำหนดการศึกษาเกี่ยวกับ การออกเสียงเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญ แล้ว จะ เป็น การ จำกัด สิทธิ ของ ราษฎร ความจริงเป็นการกำหนดคุณสมบัติ เกี่ยว แก่ความสามารถในการออกเสียงเลือกตั้ง ก็เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ ชักหักงอจริงใน การออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยแทบ ทุกครั้งประสบ แต่ ความ ล้ม เหลวใน ระ บอบอบประชาธิปไตย จนอาจ จะกล่าวได้ว่า เกิด ขึ้น จาก การ เลือก ตั้ง ที่ ชาติ ความ สามารถ แต่จะโทษใครไม่ได้ดังที่ท่าน สมาชิกรัฐสภาผู้หนึ่งได้กล่าวไว้ ไม่ใช่ความ ผิดของราษฎรผู้เลือกตั้ง และก็ไม่ใช่

LIRT

ความผิดของผู้ใด ตลอดทั้ง บุคคลที่ไม่รู้
หนังสือไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง นัก
ปกครองที่ไม่รู้หนังสือเลย ก็ยังปกครอง
ได้ดี ไม่มีที่ติ แต่จะเป็นความผิดของใคร
นั้นน่าจะให้มีการว่ากล่าวกัน เสียให้ แจ่ม
แจ้ง แต่น่าเสียดายที่ไม่มี การตั้งกรรมมา
ติการจากสภาไปทำการ สอบสวน ข้อเท็จ
จริงเหล่านั้น ทั้งๆ ที่สภาก็มีอำนาจ ทั้งที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๘ แห่งรัฐธรรมนูญ
ราช อาณาจักร ไทย พุ ทศ ศก ราช
๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุ ทศ ศก ราช
๒๔๙๕ ว่า สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจ
เลือกตั้ง สมาชิก เป็น คณะ กรรมมา ติการ
ออกไปสอบสวนข้อ ความใด ๆ อันอยู่ใน
วงงานของสภา จึงเป็น การยาก ที่กรรม
จะชี้แจงให้ชัดเจนไปได้ว่าการ เลือกตั้งที่
ไม่เรียบร้อยนั้นเป็นความบกพร่องของ ผู้
ใดนอกจาก จะเป็น การ สันนิษ ฐาน ตาม
หลักสามัญชน แต่ก็คิดว่าจะมี ส่วนถูก
ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์เป็นอย่างน้อย
แต่ถ้าหากว่าตัวเลขของผู้ที่ไม่รู้หนังสือ
มีจำนวนถึง ๑๓ ล้านคน ในจำนวนพล
เมือง ๒๖ ล้านคนที่สมาชิกผู้มีเกียรติกล่าวว่า
ได้ตัวเลขมาจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
กิจแห่งชาติแล้ว จำนวนเปอร์เซ็นต์ที่
กรรมได้ทราบเรื่องนี้ไว้แต่ต้นนั้นก็อาจจะ
สูงขึ้นท่านสมาชิกผู้มีเกียรติคงจะได้รับฟัง
คำ ตำนาน ติเตียน จาก การ เลือกตั้ง ที่ไม่

เรียบร้อยทุกครั้งเสมอมาถึงจะโทษใครไม่
ได้เราก็มักจะไปโทษเอาที่คนเลือก เมื่อ
ประสพการณ์ เลือก ตั้ง ของ ประเทศไทย
เป็นอยู่เช่นนี้ จึงไม่ใช่เป็นความผิด
หรือความบกพร่องของผู้ใดก็จริงอยู่ แต่
ก็เป็นความ บกพร่องที่ ควร จะ แก้ไขให้
เกิดความเรียบร้อยเท่ากับสร้าง ความมั่น
คงขึ้นไว้ในระบอบประชาธิปไตย จะ
ไม่แก้ไขอย่างไรเลยนั้น โดยอ้างว่าเป็น
การคัสติลิตีของราษฎร กระผมมองไม่
เห็นว่ามีเหตุผลประการใดที่ กล่าวไว้เช่น
นั้น การที่คณะปฏิวัติยึดอำนาจการ
ปกครอง ปรักภาคเลิกใช้รัฐธรรมนูญ
ยุบสภาผู้แทนและสมาชิกสภา ให้ร่าง
รัฐธรรมนูญที่เหมาะสมขึ้นใหม่ คงไม่มี
ท่าน ผู้ใด ปฏิเสธ ว่าไม่ ชอบด้วย เหตุผล
มิฉะนั้นแล้วที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติท่าน
หนึ่ง กล่าว ว่าราษฎรไม่ รู้จัก ทิว คอมมิว-
นิสต์นั้น คงจะ ประสบ กับความ จริง และ
การ เปลี่ยนแปลง อย่างใหญ่หลวง จะเกิด
ขึ้นแก่ประเทศไทย แล้วท่านผู้ใดจะเป็น
ผู้รับผิดชอบ อย่างไรก็ดี สภานี้ก็ได้
รับรองระเบียบวาระที่สำคัญ ๆ เช่นรัฐ-
สภามีสองสภา กำหนดคุณสมบัติของผู้
เลือกตั้ง เกี่ยวกับ สัญชาติ และ อายุไว้ใน
รัฐธรรมนูญแล้ว ส่วนการกำหนดคุณ
สมบัติเกี่ยวกับการศึกษา นั้น สภานี้
กำลังพิจารณาอยู่ โดยเหตุที่รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทยไม่เคยกำหนดการ
ศึกษา เกี่ยวกับการ ออกเสียง เลือกตั้งไว้
เหมือนกับ ประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ
ที่ รัฐธรรมนูญ ของเขาได้กำหนดไว้
เพราะเขามีประสบการณ์อันไม่เรียบร้อย
เกิดขึ้นจาก การเลือกตั้ง คราวใด เขาก็จัด
การแก้ไข แม้แต่ในประเทศอังกฤษเอง
ปัญหา เรื่องการ ออกเสียง เลือกตั้ง ที่ไม่
เรียบร้อยได้ เกิดขึ้น หลายครั้ง หลายหน
เช่นในปี ๑๘๓๒, ๑๘๖๗, ๑๘๘๔, ๑๘๘๕
และ ๑๘๑๘ ประเทศอังกฤษก็ได้มีการ
เปลี่ยนแปลงแก้ไข อย่างไรก็ดี รัฐ-
ธรรมนูญ ของนานา ประเทศได้จำกัดการ
ออกเสียงเลือกตั้งไว้ ๓ ชนิดด้วยกัน คือ
ทรัพย์สิน การศึกษา และความเป็น
อิสระในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ปัญหาที่
จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือการ จำกัดการ
ออกเสียงเลือกตั้งดังกล่าวนั้น จะเกิดผลดี
หรือผลร้ายแก่ ระบอบ ประชาธิปไตย
ประการใดหรือไม่ กระผมขอประทาน
กราบเรียนว่า อันวิธีการที่ยอมให้บุคคล
ทุกคนออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อให้
อำนาจอธิปไตย เป็น ของ ราษฎร ทุกคน
นั้น หมายความว่าพลเมืองจะไม่ถูก
จำกัดเพศ ฐานันดรศักดิ์ การศึกษา
และทรัพย์สิน ให้ออกเสียงเลือกตั้งเท่า
เทียมกันหมด วิธีการดังกล่าวนี้จะเห็น
ได้ว่าเป็นเพียงข้อสมมติ แต่ในทาง

ปฏิบัตินั้นย่อมกระทำไม่ได้ เพราะเหตุ
ว่าราษฎรบางคน เป็นผู้เขลา และบางคน
เป็นผู้ วิกลจริตจิตฟั่นเฟือน ถึงแม้จะมี
วิธีการที่ ให้ราษฎรไม่ ออกเสียง เลือกตั้ง
ได้ โดยกว้างขวาง กงทว่าราษฎรที่อาศัยอยู่
ในฐานะผู้เขลาหรือผู้ วิกลจริตจิตฟั่น
เฟือนก็มิได้ ไปออกเสียงเลือกตั้งไม่ได้
อยู่เอง และอีกประการหนึ่ง ในหลักการ
ของกฎหมายก็คือว่า บุคคล ที่ อยู่ใน
ลักษณะเช่นนั้นเป็นการขาดเจตนาในการ
เลือกตั้งด้วย อย่างไรก็ตาม ในการที่จะให้
บุคคลทุกคนไป ออกเสียงเลือกตั้งได้ นั้น
ในทางหลักวิชาถือว่าเป็นผลดี ก็คือ
๑. เป็นการรับรองความเสมอภาคในการ
ที่รัฐจะตรากฎหมายพิทักษ์ อัตรภาพีอากร
๒. กฎหมายที่ประกาศใช้จะเกิดผลศักดิ์
สิทธิ์ และ ๓. ราษฎรจะเคารพต่อ
กฎหมายของบ้างเมือง แต่ว่าผลร้ายก็
ย่อมจะเกิดขึ้น แก่ระบอบประชาธิปไตย
เช่นเดียวกันดังที่ กระผมจะได้กราบเรียน
ให้สภานิติราชบัณฑิตต่อไป ๑. บุคคลมี
ความสามารถต่างกัน แต่ได้รับการยิน
ยอมให้ออกเสียงเลือกตั้งได้เท่ากัน ๒.
จำนวนราษฎรที่ ออกเสียงเลือกตั้ง มีมาก
ผู้ที่สามารถในการ ออกเสียงเลือกตั้ง มี
น้อย บุตรที่ออกเสียงเลือกตั้งบางส่วนจึง
เป็นบุตร ของบุคคลที่ไม่มี ความสามารถ
และ ๓. บุคคลที่ไม่มีทรัพย์สินไม่ต้องเสีย

ภาชีอากร กลบมีอำนาจ กำหนดนโยบาย
ของประเทศและมีอำนาจที่จะกำหนดบ-
ประมาณรายจ่ายของแผ่นดินเท่ากับบุคคล
ที่มีทรัพย์สินและกำลังเสีย ภาชีอากรให้กับ
ประเทศด้วย อย่างไรก็ตามก็เพื่อจัดผล
ร้ายที่จะสะท้อนกลับไปยังระบอบประชา-
ธิปไตย ประเทศเสรีประชาธิปไตยทั้ง
หลายจึงหาทางแก้ไขให้เกิด ผลดีแก่ลัทธิ
ประชาธิปไตยเท่าที่ สามารถจะกระทำได้
และโดยไม่ขัดต่อการใช้ อำนาจ อธิปไตย
ของราษฎรเช่น ๑. เพิ่มคะแนนเสียง
ให้แก่บุคคลบางจำพวกมากกว่า คนอื่นใน
ฐานะที่เป็นหัวหน้าครอบครัวก็ดี หรือ
ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีคุณความดีสูง หรือ
ได้รับการ ศึกษาสูงก็ดี หรือ กำหนด
จำนวนเสียงเลือกตั้งในแต่ละแห่งเพื่อให้
ออกเสียงเลือกตั้งโดยทางอ้อม และ
๒. บังคับให้พลเมืองไป ออกเสียงเลือก
ตั้งโดย บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ หรือ
กฎหมายเลือกตั้ง และบางประเทศก็
กำหนด การ ลงโทษ ผู้ที่ไม่ไป ออกเสียง
เลือกตั้งไว้ด้วย เว้นแต่ว่าการเจ็บป่วย
สำหรับ ประเทศไทย เนื่องจากว่าในปี
พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็น ปีที่ เปลี่ยน
ระบอบการ ปกครอง เป็น ประชาธิปไตย
ราษฎร ส่วน มาก ยังไม่ ได้ รับ การ ศึกษา
เพียงพอแก่การออกเสียงเลือกตั้ง เพราะ
ฉะนั้นพระราชบัญญัติ ธรรมนูญ การปก-
ครองแผ่นดินสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

จึงกำหนดไว้ในกฎหมาย เอาไว้ระบอบ
ให้มีการเลือกตั้งสองชั้น คือให้มีการให้
ราษฎร เลือกตั้ง ผู้แทน ราษฎร ด้วยระดับ
ชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงให้ผู้แทนข้างต่อไป
เลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่บังคับการศึกษา
ของราษฎรอยู่ในขั้นเพียงพอแล้ว กฎ
หมายว่า ด้วย การ เลือกตั้ง สมาชิกสภา จึง
เปิดโอกาสให้ ราษฎร ออกเสียงเลือกตั้ง
สมาชิกสภาได้โดยอิสระ และทำการออก
เสียงเลือกตั้งชั้นเดียว ดังปรากฏหลักฐาน
ที่ควรเชื่อถือได้ คือพระราชบัญญัติเลือก
ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช
๒๔๘๘ มาตรา ๗ กระทรวงมหาดไทยซึ่ง
เป็น เจ้าหน้าที่ ในการ เลือกตั้ง คงจะมีตัว
เลขอันเกี่ยวกับการ ศึกษาของ ประชาชน
ไว้พร้อม ที่จะ แสดงได้ และเป็น ตัวเลข ที่
ควรเชื่อถือ เพราะกระทรวงมหาดไทย
เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ ออกเสียงเลือก
ตั้งโดยตรง ดังปรากฏหลักฐานในเอกสาร
ของกระทรวงมหาดไทย ที่๑๖๑๓๘/๒๕๐๐
ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๐ ข้อ ๓ ซึ่งได้
สั่งการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด
มีความสำคัญอยู่ตอนหนึ่งว่าให้จังหวัดส่ง
อำเภอและเทศบาลเอาใจใส่ต่อการตรวจ
สอบ การ จัดทำ บัญชี รายชื่อ ผู้ ออก เสียง
เลือกตั้ง ให้ เก่งต้อง เรียบร้อย ก่อน ที่นาย
อำเภอจะลงนามในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง
ให้ ตรวจสอบ ให้ ดีแน่นอน อีกครั้งหนึ่ง และ

เมื่อจัดทำประกาศเรียบร้อยแล้วให้โฆษณาส่งให้ประชาชนได้ตรวจรายชื่อเสียแต่เนิ่น ๆ ถ้าไม่ปรากฏรายชื่อของคนที่ให้แนะนำให้ยื่นคำร้องเพิ่มเติม ชื่อภายในกำหนดเวลา และ วิธีการ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ปัญหาต่อไปก็คือว่าจะเป็นการสมควร หรือไม่ ที่ลัทธิ ประชาธิปไตย จะกำหนดคุณสมบัติในการออกเสียงเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ บางท่าน เห็นว่า เป็นการจำกัดสิทธิ ของ ราษฎร ที่จะใช้ อำนาจอธิปไตย เพราะในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย นั้น สำคัญ ที่ ราษฎร จะ ต้อง ใช้ อำนาจอธิปไตยในการออกเสียงทั่วถึงกันทุกคน คำกล่าวของท่านสมาชิกผู้มีเกียรตินี้กระผมได้ทราบเรียนไว้แล้วว่าเป็นการสมมติ ส่วนในการปฏิบัตินั้นกระทำไม่ได้ ทั้งที่กระผม จะขอ กราบเรียน เพิ่มเติมให้ เห็นถึงลัทธิประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับการยกเว้น ซึ่งประเทศประชาธิปไตยไม่ถือว่าเป็นการ จำกัดสิทธิ ของราษฎร แต่ประการใด ท่านผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นเป็นระบอบ การ ปกครองของประชาชน ที่บรรลุ ความเป็น ผู้ใหญ่แล้ว ในการที่จะให้ราษฎรมีส่วนปกครองตนเองนั้น ต้องจัดให้เหมาะสมจะต้อง

วิเคราะห์ถึงการศึกษา การอบรมและควรเข้าใจในทางการเมืองดังที่กระผมได้กราบเรียนมาแล้วแต่ตอนต้น ฉะนั้น ปัญหา การ ปก ครอง ตามลัทธิ ประชาธิปไตย ย่อม จะ ต้อง ผิด แผลง กัน ตามประเภทและบุคคลมัย ไม่ใช่สมมติหนึ่งมีที่กำหนดคุณสมบัติ เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของผู้เลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว มาบัดนี้ความเจริญของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ก็ ย่อม กระทำ ได้ ไม่ สด กับหลักของลัทธิประชาธิปไตย และคงจะเห็นได้ต่อไปว่า ประเทศประชาธิปไตยเป็นอันมาก ถึงแม้ว่าจะยอมให้ราษฎรออกเสียง เลือก ตั้งได้ โดย ประเทศ นั้นๆ ได้ ใช้รัฐธรรมนูญมานานแล้วก็ตาม บางประเทศก็ยังไม่ยอมให้ราษฎรที่อ่านหนังสือและเขียนไม่ได้ไปออกเสียงเลือกตั้ง เช่นประเทศอิตาลีเป็นต้น แต่บางประเทศก็ยังไม่ยอมให้ผู้หญิงไปออกเสียงเลือกตั้ง เช่นประเทศตุรกี สวิตเซอร์แลนด์และประเทศต่างๆ ในอเมริกาได้ถึงแม้ว่าใน บรรดา ประเทศที่ ยอม ให้ ผู้หญิงออกเสียงเลือกตั้งได้ แต่บางประเทศก็ยังกำหนดอายุไว้แตกต่างกัน และบางประเทศก็กำหนดอายุผู้หญิงไว้ให้สูงกว่าผู้ชาย จึงทำให้เกิดการขัดแย้งและคัด

คำนึงกันมากมาย แต่จนกระทั่งบัดนี้ก็ยัง
ไม่สามารถที่จะลงรอยกันได้ ในบางประ-
เทศให้ราษฎร เลือกผู้แทน มาใช้ อำนาจ
นิติบัญญัติ แต่ห้ามมิใช้กับอำนาจบริหาร
และอำนาจตุลาการด้วย ซึ่งไปกว่าในบาง
ประเทศ รัฐสภาแบ่งเป็นสภาสูงและสภา
ต่ำ การออกเสียงเลือกตั้งใช้เฉพาะสภาสูง
ส่วนสภาสูงให้เป็นการสมมติว่า มีกษัตริย์
เลือกตั้งโดยราษฎรไม่ได้ ไปเลือก ตั้งเลข
เช่นประเทศอังกฤษที่ถือว่า เป็นแม่บท
แห่งลัทธิประชาธิปไตย ทั้งที่กระผม
กราบเรียนมาต่อสภาฯ โดยยืดยาว ก็เพื่อ
จะชี้ให้เห็นว่าการ กำหนด คุณสมบัติ
อันเกี่ยวกับการศึกษาที่ดีหรือการกำหนด
วิธีการไม่ให้บุคคลบางหมู่ เช่น ภิกษุ
สามเณร นักพรต หรือนักบวชไปออก
เสียงเลือกตั้งไว้ในกฎหมายนั้น หาได้ขัด
ต่อเจตนารมณ์ของลัทธิประชาธิปไตยแต่
ประการใดไม่ เท่าที่กระผมได้กราบเรียน
มานี้ก็เป็นการศึกษาให้เห็นถึงแบบลัทธิประ-
ชาธิปไตยในประเทศต่างๆ ที่ใช้รัฐธรรมนูญ
ปฏิบัติกันอยู่ กระผมมิได้มีเจตนาที่
จะขัดขวางมิให้ ราษฎร กลุ่ม น้อย ที่อ่าน
หนังสือไม่ ออก และ เขียน ไม่ได้ ไป ออก
เสียงเลือกตั้งจึงต้อง ขออภัย ต่อราษฎร ที่
อ่านหนังสือไม่ออกและ เขียนไม่ได้ ไว้ใน
โอกาสนี้ด้วย กระผมรับรองว่าคำอภิ-
ปรายของ กระผมนี้ จะเกิด ประโยชน์ ต่อ

สภาร่างรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตย
ไทยบ้างไม่มากนักน้อย ส่วนกระผมเห็น
กระผมขอยืนยัน ตามความเห็นเดิม ของ
กระผมที่ได้อภิปรายไว้แล้วแต่ต้น

พลตรี แสวง เสนาณรงค์ : กระ
ผมเดิมไม่ได้ตั้งใจจะกล่าวอะไรมาก ก็
เพราะว่าเท่าที่ได้ฟัง คำอภิปราย มา แล้ว
ตลอดสามวาระ ก็รู้สึกที่ท่านสมาชิกทั้ง
ฝ่ายที่สนับสนุน และ ฝ่าย ที่ไม่ เห็น ด้วย
ได้ อภิปราย กัน มา อย่าง กว้าง ขว้าง โดย
เฉพาะท่านสมาชิกคนเมื่อกี้ ก็ได้นำ
หลักฐานทั้งทางวิชาการมากล่าวอย่างนำ
ฟังมาก อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจของ
กระผม เท่าที่ได้ฟังมาแล้วก็พอจะ สรุป
ได้ว่า ความเห็นทั้งฝ่ายที่สนับสนุนหัว
ข้อระเบียบวาระนี้และ ฝ่ายที่ไม่เห็น ด้วย
นั้นตรงกันอยู่ประการหนึ่ง คือเห็น
ความสำคัญใน การ ศึกษา ว่าเป็น สิ่ง ที่ จำ
เป็นและสำคัญอย่างขาดเสียมิได้ สำหรับ
ระบอบการปกครองประชาธิปไตย ข้อนี้
ตรงกันอยู่ประการหนึ่ง ความ สำคัญ ของ
ระบอบการศึกษานี้ ตามความที่บุคคล
สำคัญในยุคนักปฏิวัติฝรั่งเศสผู้หนึ่งได้นำมา
กล่าวไว้ ซึ่งผมขอประทานนำมา กล่าวซ้ำ
ในที่นี้อีก คือนายตั้งทองได้กล่าวไว้อย่าง
จับใจว่า หลังการปฏิวัติครั้งแรกที่ บังคับ
ต้องการตัดจากรอาหาร คือการศึกษา
คดีพจน์นี้ ได้ตัดไว้ ที่บ้าน อนุสาวรีย์ ของ

บุคคลผู้หนึ่งที่กรุงปารีส ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในหลังการปฏิวัติแล้ว การศึกษาเป็นสิ่ง ที่จำเป็น รอง จาก อาหาร รอง จาก ที่อยู่ ที่ เดียว และ เป็น สิ่ง ที่ สำคัญ กู้ วรรณ์ ระบบอบประชาธิปไตย นอก จาก ท่าน สมาชิกที่มีควา าม เห็นด้วย และ ไม่ เห็นด้วย นั้น ผมเชื่อว่าบรรดาท่านที่อยู่ในที่ประชุมนี้ ก็ คง เห็นด้วย ใน ความ สำคัญ ของ การศึกษา แต่ ประเด็น สำคัญ ที่ เรา มา ได้ ถึง กัน อยู่ ใน ขณะ นี้ อยู่ที่ ว่า สม าคว ร จะ นำ เอา เรื่อง การศึกษา มาตรฐานการศึกษา มา กำหนดไว้ ใน รัฐธรรมนูญ หรือ ไม่เท่า นั้น เท่าที่ ผม ได้ พัง ผาย ท่าน สมาชิก ที่ ยัง ไม่ เห็น ด้วย ว่า ควร จะ กำหนด มาตร ฐาน การ ศึกษา มา ไว้ ใน หัวข้อ คุณสมบัติของผู้ออก เสียง เลือก ตั้งนี้ ส่วนใหญ่ ก็ คง มี อยู่ ๒-๓ ประการ ประการแรก ที่ สำคัญ ที่ สุด ท่าน เกรงว่า จะ เป็น การ คัด สติ ธิ ของ ประชาชน เกิน ไป ซึ่ง ดิ อย ว่า เป็น การ ชัด ค้อ หลัก ประชาธิปไตย หลักการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ซึ่ง ดิ อย ว่า อำนาจ การ ปก ครอง ระบอบ หรือ อำนาจ ประชาธิปไตย ต้อง มา จาก ประชาชน ใน ส่วน ใหญ่ อัน นี้ ก็ ที่ ท่าน เป็น ห่วง อยู่ มาก เกรงว่า จะ เป็น การ คัด สติ ธิ เหตุ ผล ประการ ที่ สอง ก็ คือ ว่า ท่าน เกรง ว่า เนื่อง จาก คุณ สม บัติ เกี่ยว กับ มาตรฐานการศึกษา เป็น สิ่ง ที่ เปลี่ยน

แปลง ได้ ดำ ไป กำหนด ไว้ ใน รัฐธรรมนูญ แล้ว ก็ อาจ จะ เป็น การ แก้ ไข ลำบาก ซึ่ง เป็น การ ชัด ค้อ หลัก ไป ส่วน เหตุ ผล ประ การ ที่ สาม ท่าน ก็ ได้ คึง ประสพ การณ์ ต่าง ๆ ของ ประเทศ ไทย ว่า ที่ ได้ ตั้ง แต่ เรา ได้ มี การ ปก ครอง ระ บอบ ประ ชาธิปไตย ความ สัม เผลว ต่าง ๆ หรือ เห็น กัน ว่า อย่าง ว่า ไม่ ได้ ผู้ แทน ที่ ดี มาก นี้ เนื่อง จาก ไม่ ใช้ เพราะ ว่า ไม่ ได้ แก่ เรื่อง การ ศึกษา ประชา ชน ชาติ การ ศึกษา เป็น เรื่อง เพราะ เหตุ ผล อย่าง อื่น ซึ่ง ผม ไม่ ขอนำ มาก กล่าว ใน ที่ นี้ อีก เพราะ ว่า ท่าน ได้ กล่าว ไว้ อย่าง ชัด ค้อ ว่า ตาม ประสพ การณ์ ที่ เป็น มา แล้ว ว่า ไม่ เนื่อง จาก การ ชาติ การ ศึกษา สำหรับ ความ เห็น ของ ผม ใน เหตุ ผล ประ การ แรก เรื่อง การ คัด สติ ธิ นั้น ที่ เป็น ห่วง ว่า จะ เป็น การ คัด สติ ธิ ประชาชน ส่วน ใหญ่ นั้น จริง อยู่ เจตนา รมณ์ หรือ จุด หมาย ใน ทาง อุท ม การณ์ ของ ระบอบ ประ ชาธิปไตย ก็ คือ ต้อง การ ให้ อำนาจ การ ปก ครอง นี้ อยู่ กับ ประชาชน ส่วน ใหญ่ นี้ ก็ เป็น ที่ เชื่อ ว่า ทุก ท่าน ก็ ได้ ติ ะหนั ก ชั ้น คี แล้ว นี้ เป็น อุท ม การณ์ หรือ เป็น จุด มุ่ง หมาย ซึ่ง อยู่ เป็น สุต ษย อด แต่ ว่า ใน ทาง ปฏิบัติ แล้ว เรา เห็น กัน มา และ เรา ขอ มรับ แล้ว ว่า ใน ระบอบ ประ ชาธิปไตย นี้ ประชาชน เพียง บาง ส่วน เท่านั้น ที่ มี สิ ทธิ ออก เสียง เลือก ตั้ง แม้ ใน

การอธิบายอำนาจอธิปไตยของประชาชน ในทางวิชาการ ก็อธิบาย เพียงว่า ไม่ได้หมายความว่าทุกคน คือเพียงบางส่วนเท่านั้นเพราะฉะนั้นทางปฏิบัติเราจะเห็นว่า มีประชาชน ซึ่งไม่ได้มีโอกาส มา ออกเสียงเป็นจำนวนมาก เป็นต้นว่า แท้ก็สตรี ในบางประเทศ หรือนักบวช หรือพวกทหารในบางประเทศแล้วแต่หรือบุคคลที่ไม่มีสิทธิปกติกอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นว่าเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีโอกาส ที่มีสิทธิ ในการออกเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามในการที่จะกล่าวถึงการตัดสินใจหรือไม่นี้ กระผมคิดว่า เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เราควรจะ กล่าวให้ กว้างขวางสักหน่อย ใน เรื่อง นี้ ผม เชื่อ ว่า ใน การอภิปรายหรือเกี่ยวกับสิทธินี้มีคำอยู่ ๒-๓ คำ ซึ่งเราน่าจะได้ทำความเข้าใจกัน คำแรกคือคำว่า โอกาส ซึ่งผมเข้าใจว่า ภาษาฝรั่งเศสน่าจะตรงกับ **opportunity** คำที่ ๒ คือคำว่า คุณสมบัติ **qualification** คำที่ ๓ คือคำว่า สิทธิ ซึ่งตรงกับคำว่า **right** ทั้ง ๓ คำนี้มีความหมายพัวพันเกี่ยวข้องกันมากในการอธิบายประเด็นนี้ สำหรับคำแรกคำว่า โอกาส นั้น ผมเชื่อว่าเป็นคำแรกทีเดียว คือว่า เจตนารมณ์ หรือหัวใจ ของระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้น มีอยู่ ประการหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือว่า พยายามให้โอกาส ไม่ใช่สิทธิหรืออะไรทั้งหมด ให้โอกาส

แก่มนุษย์ เท่าเทียม กัน พยายามให้ โอกาส มนุษย์ เท่าเทียม กันมากที่สุดในการ ที่จะ ดำรง ชีวิต อยู่ อย่างมี เสรีภาพใน สังคมที่ ผาสุก นี่มีทั้งเรื่องปากเรื่องทางวัตถุ และทางจิตใจพร้อมเสร็จ นี่ก็เป็นเจตนารมณ์ คือให้ โอกาสมนุษย์เท่าเทียมกัน อย่างมากที่สุดโดยไม่คำนึงถึงชาติกำเนิด หรือความเชื่ออย่างหนึ่งอย่างใด เพราะฉะนั้นโอกาสนี้เป็นจุดแรกคือเจตนารมณ์ของประชาธิปไตย พยายาม เปิดโอกาสให้ เท่าเทียมกันที่สุด แต่การ จะเข้าไปถึงสิทธินั้น จะต้องผ่านขั้นคุณสมบัติคือ **qualification** ยังไม่ได้ สมบูรณ์ก็ จะต้อง มี คุณ สมบัติ ๆ นี้ เป็น สิ่ง ที่ สังคม มนุษย์นั้นเองกำหนดขึ้น ภายหลังตรงกันข้ามกับโอกาส ๆ ที่ จะเปิดให้ มนุษย์ดำรงชีพ อย่างมี เสรีภาพใน สังคม ที่ ผาสุก นั้น เป็น เรื่องจุดหมายธรรมชาติ ซึ่ง มนุษย์มี มาแต่กำเนิด ใครจะมาตัดทอนแม้แต่รัฐจะมาเลิกล้มมิได้ นี่ก็เป็นหัวใจของ สิทธิมนุษยชนที่กำหนดขึ้นมา คือพยายามที่จะให้สังคมมนุษย์ถึงจุดนี้ ก่อนที่จะถึงนั้น เราจะต้องผ่านคุณสมบัติ ขึ้นคุณสมบัติ เป็นสิ่ง ของ มนุษย์ แต่ละ สังคมได้ กำหนดขึ้นตามความต้องการ ตามกาลตามเทศะ ของ แต่ละ สังคมไม่ เหมือนกัน เปลี่ยนแปลงได้ด้วยตามความต้องการในขณะนั้น และในสถานที่นั้น เพราะฉะนั้นในเรื่อง คุณสมบัติเป็นสิ่งที่ตามมา

LIART

ภายหลัง เมื่อมี โอกาสและประกอบด้วยคุณสมบัติแล้วจึงมาถึงสิทธิ เป็นสิ่งที่ชอบธรรม เป็นสิ่งที่ ได้มาในทางกฎหมาย และในทางการเมือง สิทธิ ในการออกเสียงก็ี สิทธิ ในทางปกครองตนเองก็ี ตามมาภายหลัง เพราะฉะนั้นจะเป็นว่าโอกาส คุณสมบัติและสิทธิเป็นคำที่ เกี่ยวข้องกัน ต้องมีโอกาสดีก่อนแล้วจึงจะมีสิทธิ โอกาสและคุณสมบัติแล้วจึงจะมีสิทธิ ถ้าเป็นการตัดโอกาส หมายความว่า การตัดสิทธิโดยปริยาย เพราะฉะนั้นเจตนารมณ์ และหัวใจ ของระบอบประชาธิปไตยก็พยายามไม่ยอมตัดโอกาส สิทธิมนุษย์ ในการดำรงชีวิตอย่างเสรีภาพและมีความสุข โดยไม่ก้าวมุ่งถึงชาติกำเนิดเป็นต้นว่า กระผมขอชักตัว อย่างง่าย ๆ เช่น การตัดโอกาสโดยก้าวมุ่งถึงชาติกำเนิด บุคคลในสมัยโบราณ บุคคลที่เกิดมาเป็นทาสแล้วไม่มีสิทธิออกเสียงไม่ได้ นี่เป็นการตัดโอกาสทีเดียวครับ ถ้าคนนั้นอาจจะมีคุณสมบัติทั้งหมด สิทธิเลย เพราะตัดโอกาสไปแล้ว ในรัฐธรรมนูญของไทยเรา เอาสท ๆ วน ๆ รัฐธรรมนูญของไทยเราฉบับแรก ปี ๒๔๗๕ ตัดโอกาสพระบรมวงศานุวงศ์ เหนือการเมือง นี่เป็นการตัดโอกาส ตัดโอกาสระชาหมดสิทธิเลย ก้าวมุ่งเป็นเจ้า เลือกไม่ได้ เป็นเจ้าหรือเป็นไพร่ แต่ว่าหมดโอกาสทันที ก็เลยหมดสิทธิ

ไปด้วย ผู้ที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ อาจจะมีคุณสมบัติอย่างที่ดีจะมีบทบาทในการปกครองบ้านเมืองได้ หรือในทำนองเดียวกันบางที ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยก็ยังมี การตัดโอกาสอย่างนี้ แต่ว่า เขาก็ยังเรียกประชาธิปไตย ก็คือว่าตัด สิทธิสตรี เกิดมาเป็นสตรีก็ยังไม่เลือกไม่ได้ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นประเทศที่เป็น ประชาธิปไตยอย่าง เช่นประเทศฝรั่งเศส ก็เพิ่งให้ ๔๐ ปี เมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ ถ้าจะให้แน่แล้ว หนักยิ่งกว่าการศึกษาเป็นการตัดโอกาสทันที ผู้หญิงไม่มี สิทธิ ในการออกเสียง ซึ่งประเทศไทยเรา ได้ให้มาในรัฐธรรมนูญ ฉบับแรก ที่เกี่ยว นับว่าเราเปิดให้มากขึ้น ให้โอกาสและ คุณสมบัติสิทธิมาเกี่ยวข้องกันมาก ที่นี้ มทวนถึงว่าถ้าเรากำหนด มาตรฐานการศึกษาขึ้นเป็นคุณสมบัติ ของผู้ ออกเสียง เลือกตั้ง แต่จะเป็นการตัดโอกาสหรือไม่ ไม่ได้ตัดโอกาสเลย เพราะว่าคุณสมบัติ ข้อนี้ ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งเชื้อชาติ กำเนิดหรือความเชื่อ เช่นนี้จะต้องผู้ที่มี กำเนิดมาอย่างหนึ่งอย่างใดไม่มีสิทธิเลือก ตั้งเป็นการตัดโอกาสหรือไม่ ผู้ที่ถือ ศาสนาพุทธเท่านั้นถึงจะเลือกตั้งได้ นี่ก็ เป็นการตัดโอกาสศาสนาอื่นเลือกตั้งไม่ได้ ประชาชนในประเทศไทย พิจารณาใน รัฐธรรมนูญเขียนว่า ประชาชนชาวไทยมี โอกาสเท่าเทียมกันในการเลือกตั้ง นี่เป็น

LIRT

เจตนารมณ์ แต่ก่อนจะมีสิทธิก็ต้องมีคุณสมบัติ ๗ ประการแรกก็คือมีสัญชาติไทยที่กำหนดไว้ มีอายุ และต่อไปถ้าเรายอมรับว่า มาตรฐานการศึกษาเป็นคุณสมบัติที่คู่ควร เราก็อาจจะกำหนดได้ทันทีที่กระผม กล่าวว่าคุณสมบัติ ของ การศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่เป็นการตัดโอกาส ถ้ากำหนดคุณสมบัติ นี้การศึกษาเป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานจากกำเนิดที่ดี หรือจากความเชื่อที่ดีเกิดขึ้นภายหลัง ทุกคนมีโอกาสชวนชวนได้ อันนี้ก็เป็นหัวใจของนโยบายของ แผนการศึกษาของชาติ ที่เรา ร่างขึ้นใหม่ นี้พยายามให้คนไทยโดยเฉพาะ กุลบุตร กุลธิดา ของเรามีโอกาส เท่าเทียมกันมากที่สุดในเรื่องการศึกษา จะเริ่มต้นจากลูกผู้ค้มขงน หมายถึงว่าแข่งขันกันบนแดนตนเองพร้อมกันทีเดียว ส่วนใครจะไปถึงหลักชัยใกล้ ไกล เป็น ความสามารถ ภายหลัง แต่โอกาสอันแรกนี้ต้องพยายามให้เท่าเทียมกันมากที่สุด นี่นโยบายการศึกษาหรือแผนการศึกษาแห่งชาติของเราก็พยายามเพ่งเล็งอันนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าเรื่องคุณสมบัติมาตรฐานการศึกษาไม่ใช่เป็นการตัดโอกาส และไม่ใช่เป็นการตัดสิทธิ ตามนัยดังที่กระผมกราบเรียนมานี้ ที่นี้ประเด็นต่อไปก็มีว่า เมื่อเราเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญ แล้วการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานการศึกษา

ไว้ใน รัฐธรรมนูญ นั้น ไม่เป็น การ ตัดโอกาสและตัดสิทธิตามนัยดังกล่าวนี ประเด็นต่อมาก็คือว่า สมควรจะกำหนดคุณสมบัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ข้อนี้ก็เป็นเรื่องที่กระผม ได้กราบเรียนแล้ว ได้นำเหตุผลว่า คุณสมบัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง และกำหนดขึ้นตามกาลและตามเทศะ คือตามสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ และชาติ ที่ ร่าง รัฐธรรมนูญ นั้น สำหรับ ประเทศไทย เรา เห็น ว่า สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนี้เป็นสิทธิสำคัญที่สุด เพราะเป็นสิทธิที่ประชาชนจะเลือกผู้ มาบริหารงานแทนตนมาทำการปกครองในนามของตน เป็นสิทธิที่สำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นสิทธินี้เห็นสิทธิ ที่น่าจะ ได้มีการ พิจารณา อย่าง รอบคอบแล้ว โดยเฉพาะมีท่านสมาชิกหลายท่านที่ยอมรับว่า ประเทศไทยเราในทางปัญหาในทางการ ศึกษา ในทาง สังคม กิติเรายังขาดการศึกษา ประชาชนในด้านการปกครองเรายัง ไม่เป็น ผู้ใหญ่ พอ ในระบอบการ ปกครอง แบบ ประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น ถ้าพูดถึงในสิ่งแวดล้อมของเราแล้ว มาตรฐานการศึกษานี้ กระผมว่าเป็นสิ่งที่ยังจำเป็น น่าจะกำหนดคุณบัติ กระผมไม่ประสงค์ที่จะกล่าวไว้ปรับปร้าหรือจำกัดทีเดียวว่า การล้มเหลวที่แล้ว ๆ มาของประชาธิปไตยของเรานั้น เป็นด้วยผู้ ออกเสียง หรือ แม้แต่ผู้ แทน แม้แต่ผู้

สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ใช่ความผิดของใครทั้งนั้น กระผมเข้าใจว่าที่เราไม่สำเร็จเริ่มบร็อยนี้ก็เพราะ ๑. กาลเวลา เรายังเริ่มต้นประชาธิปไตยน้อยไป ต่างประเทศเขาใช้ ๓๐๐ เป็นศตวรรษ เราใช้เพียง ๓๐ ปี ๒๐ ปี แล้วนอกจากนั้น การศึกษาเรายอมรับ การศึกษาไม่เป็นผู้ใหญ่พอ นี่เขาเรียกว่าเป็น คอมมอน แพกเตอร์ เป็นตัวร่วม กระผมไม่โทษสิ่งใดทั้งนั้น จะเป็นผู้แทนก็ดี ผู้เลือกตั้งก็ดี จะเป็นความผิดก็ความผิดรวม ๆ กันตามภาวะบ้านเมืองของเรา หมายความว่าความเป็นเรื่องมาจากการศึกษา ซึ่งข้อนี้กระผมยังจับใจ คำกล่าว ของ บุคคอส ล้า คัญ ของอเมริกาได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ที่สุด ของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้น คือสอนมนุษย์ให้รู้จักเลือกคนและรู้จักฟังคน ซึ่งอันนี้กระผมคิดว่า เป็น หลักสำคัญ ของ การ ปก ครอง แบบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่าประเทศเราในภาวะอย่างนี้ ประชาชนยังขาดการศึกษา ยังไม่เป็นผู้ใหญ่พอในการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ เรื่อง การ ศึกษาเป็น เรื่องที่ จำเป็น ประเทศอื่นอาจจะไม่เห็นสำคัญ แต่ประเทศไทย กระผมคิดว่ายังจำเป็นที่จะกำหนดไว้เป็นหลักฐาน โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นก็ยังมีประเด็นหนึ่ง ท่านที่ยังวิตกไม่เห็นด้วย ก็คือ

เกรงว่า การกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น มาตราฐานเป็นสิ่งที่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่เมื่อกำหนดไว้แล้ว จะเปลี่ยนแปลงได้ลำบาก อะไรเหล่านั้น นี่กระผมขอเรียนเสียด้วยว่า ข้อท่านทั้งหลายอย่าได้บ่ใจในเรื่องการแก้ไขไม่ได้ของรัฐธรรมนูญนี้กระผมขอคำว่า "แก้ไขได้แต่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ของรัฐธรรมนูญ" คือไม่มีรัฐธรรมนูญใดในโลกที่จะร่างขึ้นแล้วอย่างสมบูรณ์ไม่มีเลย สมบูรณ์ทันทีฉบับเดียวไม่มี หรือในขณะเดียวกันก็ไม่มีระบอบการปกครอง ประชาธิปไตยใดที่สมบูรณ์ได้โดยรัฐธรรมนูญซึ่งร่างขึ้นอย่างตายตัวเพียงฉบับเดียว . รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ใต้แก้ไขได้เปลี่ยนแปลงมาทั้งสิ้น ตามวิวัฒนาการ ของ ความ ต้องการ ของประเทศนั้นๆ คัดแปลงมาจากกาลเวลาทั้งสิ้น กระผมขอใช้คำว่า "วิวัฒนาการมาตามลำดับทั้งสิ้น" อย่างรัฐธรรมนูญที่เก่าแก่ที่สุดเป็นต้น คือรัฐธรรมนูญของสหรัฐนี่ถือว่าเป็น รัฐธรรมนูญที่ ร่าง มา อย่างดี ร้างดีมาก แต่เขาตัดแปลงแก้ไขมากกว่า ๒๐ ครั้ง เท่าที่กระผมจำไม่ผิด ๒๒ ครั้ง จนเป็นรัฐธรรมนูญ ที่ ใช้ อยู่ ใน ปัจจุบันนี้ นอกจากนั้น ประเทศอื่น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงนี้เป็นของ จำเป็น ของที่ ต้องทำ ได้ เพราะถ้าเราไม่แก้ไขตัดแปลงก็ไม่ก้าวหน้า สิ่งที่เราควรหลีกเลี่ยง

คือการเลิกล้มเขียนใหม่ อะไรต่าง ๆ อะไรนี้ เพราะการกระทำเช่นนั้น ถ้าไม่จำเป็นแล้ว เราพยายามหลีกเลี่ยง คือร่าง รัฐธรรมนูญกันใหม่ หลากๆ ฉบับ อะไรนี้ กระผมว่าสิ่งนี้เราควรจะหลีกเลี่ยง เพราะการกระทำเช่นนั้นทำให้ขาดความต่อเนื่อง แก้ไขต้องแก้ไข เพราะเป็นเหตุของการก้าวหน้า แต่เราต้องมีการต่อเนื่อง ก้าวหน้าอย่างค่อยไม่พอ ต้องต่อเนื่องด้วย ถ้าไม่ต่อเนื่องเลิกล้มต่างๆ นั้นขาดการ ต่อเนื่องแล้ว เป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะการที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงครั้งหนึ่งก็ต้อง ด้วย วิธีรุนแรง เช่นปฏิวัติหรืออะไรต่างๆ ถึงจะล้มรัฐธรรมนูญได้แล้ว นอกจากนั้นก็เป็น หรือไม่ถ้าไม่มีการต่อเนื่องก็ต้องมาเริ่มต้นกันอีก เริ่มต้นกันใหม่ ของเก่าลบไปทิ้งๆ ที่อาจจะใช้ได้ ต้องมาเริ่มต้นใหม่ก็เป็นการเสียเวลา คือการขาดการต่อเนื่องนี้เป็นอันตรายครับ เป็นอันตราย เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญเราไม่ใช่แก้ไขตัดแปลง แก้ไขตัดแปลงก็จำเป็น ถ้าสมควร พยายามละเว้นการล้มเลิกหรือการ เขียนใหม่ ๆ ตาม อ่าง เวชใจ นี้เป็นประเด็นในเรื่องข้อนี้ เพราะว่าอย่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ อย่าง คุณ สมบัติสำคัญๆ รัฐธรรมนูญบางฉบับ เขาก็แก้ไขหรือไม่ก็ตัด แปลง ตาม ทิศ หรือตามความต้องการ อย่างเป็นต้นว่า

คุณสมบัติเรื่องสัญชาตินี้ท่านคิดว่า จะแก้ไขไม่ได้หรือ กำหนดไว้เช่นอายุ ๒๑ ปี มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง อย่างรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส เมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ ค.ศ. ๑๙๔๖ ก็ยังต้องเปิดข้อแม้ไว้เฉพาะจำพวกอายุ ๑๘ ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษไว้เช่นเป็นทหาร ซึ่งได้เหรียญกล้าหาญมา เป็นผู้ที่เคยปฏิบัติการใต้ดินช่วยชาติมา ก็มีข้อแม้ไว้แก้ไขไว้ เพิ่มเติมไว้ ไม่ใช่หมายความว่า จะตายตัวไป ๒๑ แล้วก็ใครไปแตะต้องอะไรไม่ได้อะไรเหล่านี้เป็นต้น แม้ถึงเรื่องสัญชาติก็ตาม นี้ผมอาจจะพูดเกินไปหน่อย ขณะนี้รัฐธรรมนูญนี้เป็นรัฐธรรมนูญประเทศไทย ไม่มีปัญหาละสัญชาติไทย แต่ถ้าประเทศไทยกลายเป็นแบบสหพันธ์หรืออะไรใน ภายหน้า แม้แต่สัญชาติไทยจะต้องแก้ไข ไม่ใช่จะเป็นสิ่งตายตัวเสมอไป แต่ว่าแก้ไขเมื่อไร อย่างไรนั้นเป็นเรื่องที่เราจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ส่วนประเด็นสุดท้ายผมได้เริ่มว่า ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานแล้วไม่เป็นการ ตัดโอกาสและตัดสิทธิตามนั้นแล้วควรจะกำหนดคุณสมบัติไว้ ใน คุณสมบัติ ของผู้ ที่ออกเสียงเลือกตั้ง ที่นี้ประเด็นต่อไปเราควรจะกำหนดอย่างไร กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่าง ละเอียด หรือ จะ กำหนดคุณสมบัติไว้ แล้วก็ ไปกำหนดละเอียดใน

กฎหมายเลือกตั้งฯ กระผมในฐานะเป็น
 ชาวพุทธก็นิยมศึกษาศาสนาฯ วิถีประเพณี
 ประเพณี คือนิยามว่าถ้าจะกำหนดไว้จริง
 คุณสมบัติมาตรฐานการศึกษา กำหนดไว้
 บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ โดย หลักการ
 หมาย ความว่า จะต้องทำเนืองถึงเรื่อง การ
 ศึกษา เพราะเป็นสิ่งสำคัญเหลือเกิน ดัง
 ที่เราได้อภิปรายกันมาแล้ว แต่ว่ารายละเอียด
 อาจจะออกไปกำหนดไว้ในกฎหมายเลือก
 ตั้งฯ เพราะจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง
 ได้ เรื่องนี้ก็อาจจะมีส่วนท่านที่เข้าใจว่า
 ทำวิธีนี้ก็อาจจะไม่มีประโยชน์ เพราะ
 ไปแก้กฎหมายเลือกตั้งฯ ที่กำหนด
 ไว้ใน รัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีประโยชน์
 เพราะ กฎหมายเลือกตั้งฯ แก้ไขได้ง่าย
 ข้อนี้กระผมรู้สึกว่ามันอาจจะวิตกเกินไป
 แล้วตีค่า ผู้แทนราษฎรใน อนาคตต่ำเกินไป
 ไป เราไม่ควรจะตีเขาถึงขนาดนั้น
 เพราะการจะแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งฯ ใน
 สมัยต่อไป เขาก็อาจจะแก้ไขโดยมี วิจารณ์
 ญาณก็ได้ ไม่ใช่จะแก้ไขไปโดยเขา
 ประโยชน์ในทางการเมือง เราควรอย่า
 ตีเขาให้ต่ำเกินไปนักในเรื่องนี้ โดย
 เฉพาะเมื่อสมาชิก ผู้แทนราษฎร ที่จะเข้ามา
 ในอนาคต มีมาด้วยมีคุณสมบัติ มาตรฐาน
 ทางการศึกษาสูง เขาคงจะมีคุณภาพ
 เพียงพอ แล้วก็นอกจากนี้ถ้าท่านวิตก
 เรื่องนั้นก็ไม่น่าวิตกไป ได้หมดและครบ แม้
 แต่คุณสมบัติอย่างอื่น อย่างคุณสมบัติ

สัญชาติที่ท่านคิดว่า เขาจะแก้ไม่ได้ หรือ
 ครั้น กำหนดไว้สัญชาติไทยเขาไปแก้
 สัญชาติเขาตามชอบใจก็แก้ได้ นี่เป็น
 เรื่องที่เราไม่ควรจะวิตกเกินไป ในเรื่องนี้
 เพราะฉะนั้น เพื่อเป็นวิธี กลาง ๆ กระผม
 เห็นว่า ก็น่าจะ กำหนด หลักการไว้ว่าใน
 เรื่อง คุณสมบัติ ของ ผู้ ออก เสียง นี้ ต้อง
 ทำเนืองด้วยนะ แม้ ในกฎหมายเลือกตั้งฯ
 ก็ต้องพูดไว้ด้วยนะ แต่จะเอาอย่างไร
 นั้น จะตกลงอย่างไรเพียงใดนั้นเป็นเรื่อง
 ที่ ๆ ประชุมนี้ จะใช้ วิจารณ์ ญาณ
 พิจารณาอย่างรอบคอบ หรือกรวมมา
 ตัดการร่างพิจารณาต่อไป เพราะฉะนั้น
 โดยสรุปแล้ว กระผม เห็น ว่า คุณ สมบัติ
 มาตรฐานทางการศึกษานี้ถ้าจะกำหนดไว้
 ไม่ใช่ เป็นการตัดโอกาส หรือตัด สิทธิแก่
 ประชาชนทั้งนี้ที่กล่าวมาแล้ว แล้ว
 ควรจะกำหนดไว้ด้วย และกำหนดไว้
 โดย หลัก การ ใน รัฐธรรมนูญ และ รายละเอียด
 ในกฎหมายเลือกตั้งฯ

นายสมภพ โทตระภักดิ์ : โทษที่
 กระผมได้อภิปรายไว้ในวาระแรก และ
 เหตุผลในการ อภิปราย ของ กระผม นั้น
 กระผมก็ได้ชี้ และเน้นให้เห็นว่ากรณีที่
 กำหนดคุณสมบัติเรื่องการศึกษา มาตรฐาน
 ทางการ ศึกษา สำหรับ ราษฎรที่ใช้ สิทธิ
 เลือกตั้งนั้นแล้ว มีลักษณะเป็น ข้าราชการ
 สิทธิ แต่ท่านสมาชิกคนสุดท้ายท่าน
 อภิปรายให้เห็นว่าไม่ เป็น ข้าราชการ ซึ่ง

ในข้อนี้ผมขอยกจะต้องขอมายืนยันแก้ให้เหตุผลแสดงให้เห็นว่ายังเป็นการตัดสิทธิอยู่ ท่านสมาชิกคนสุดท้ายที่ได้กล่าวคือข้อที่ ๒ คือโอกาสกับสิทธิ อันนี้กระผมแค่ขอเชิญชวน ท่านประธานได้ระลึกถึงความเป็นจริงไทยเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประเทศไทย เราเริ่มมีการเลือกตั้ง หรือ ระบบอบ ประชาธิปไตยสำหรับประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ พิจารณา จาก รัฐธรรมนูญ ฉบับแรกเราต้องยอมรับว่าคณะผู้ก่อการได้ให้โอกาสประชาชนชาวไทยถึงแม้จะเป็นผู้ไม่รู้การศึกษาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็ตาม ให้โอกาสเข้ามาลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนนั้นอยากจะเน้นให้เห็นว่าครั้งแรกเขาได้ให้โอกาส แต่การให้โอกาสของคณะผู้ก่อการ ดังที่ปรากฏใน รัฐธรรมนูญ ฉบับแรกนั้น ไม่ได้เป็นการให้โอกาสโดยไม่มีคำนึงถึงสิ่งใดเลย ตรงกันข้าม เขาได้คำนึง เหมือนกันถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เขาได้คำนึงโดยใช้วิธีการที่เรียกว่าในทางส่งเสริมและป้องกัน ในทางส่งเสริมเขาได้มี บทเฉพาะกาลว่า ถ้าหากว่า ประชาชน สำเร็จ การ ศึกษา เป็นจำนวนถึงหนึ่งนั้นให้มีผู้แทน แทนประเภท ๒ ได้ แต่สำหรับป้องกันนั้นก็ให้มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ขึ้นมาเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิ หรือเข้ามาพร้อมกับสมาชิกที่ราษฎรเลือกขึ้นมา ซึ่งสันนิษฐานไว้

ก่อนว่าราษฎรอาจ จะเลือกสมาชิกที่ไม่ดีก็ได้ นี่เราจะเห็นได้ว่าลักษณะแนวการให้สิทธิประชาชนของมกคลดกระแง ซึ่งผมจะเรียกว่า เป็นคณะที่จัดทำ รัฐธรรมนูญ ที่วาง ระบบอบ ประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทยนั้น เขาได้วางไว้อย่างระมัดระวัง เขาได้คำนึงถึงความเสียหายอยู่เหมือนกัน แต่เขาพุ่งเสียงไปในทางที่จะส่งเสริม ฉะนั้นเมื่อเขาให้โอกาสแก่ประชาชน ถึงจะไม่รู้หนังสืออ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ให้สิทธิที่จะมาลงคะแนนเสียง ก็เพราะ เห็น ว่า สิทธิ การลงคะแนนเสียงนั้นเป็นสิทธิการเมืองที่สำคัญซึ่งท่านสมาชิกคนสุดท้ายหรือคนอื่นๆ ท่าน ยอมรับว่าเป็นสิทธิ สำคัญ ยิ่งเป็นสิทธิทางการเมือง เพราะฉะนั้นเมื่อประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ ได้รับโอกาสในอันที่จะลงคะแนนเสียงแล้ว เป็นระยะเวลามาถึง ๓๐ ปี จนถึงปัจจุบันนี้ โอกาส ที่ ประชาชน ได้รับ เหล่า นั้นเอง กระผมเห็นว่า เป็นสิทธิของเขาแล้ว คือรัฐธรรมนูญ ทุกฉบับ ไม่เคย ไร แะะ ต้องสิทธิ นั้นเลย รัฐธรรมนูญ ทุก ฉบับ ยอมรับ ประชาชน ที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ให้เขามีสิทธิลงคะแนน หันเราพิจารณาปัญหาในตอนนั้นก็คือ พิจารณาเหตุผลที่ว่า เราได้ผู้แทนที่ไม่ดี สมควร จะมาพิจารณา

กัน สมมติว่าเพราะเหตุที่ว่าราษฎรขาดการศึกษา เราจะกำหนดการศึกษาลงไปว่าผู้ที่มีการศึกษาเท่านั้นเท่านั้นเท่านั้น มาตราฐานนั้น มาตราฐานนี้ ถึงจะเลือกผู้แทนได้ อันนั้นก็ต้องพิจารณาอยู่อย่างหนึ่งว่าสมมติว่าเป็นสภาที่ร่างรัฐธรรมนูญ มีอำนาจที่จะกำหนดหลักการใหม่ ๆ ลงไปในรัฐธรรมนูญได้ การกำหนดหลักการลงไปในรัฐธรรมนูญ เช่นบอกว่าประชาชนชาวไทยที่จะใช้สิทธิออกเสียงนั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาถ่านออก เขียนได้ก็ดี หรือ ม. ๓ ก็ดี ป. ๗ ก็ดี การที่เขียนเช่นนั้นผลเป็นอย่างไร กระผมอยากขอให้ระลึกไว้อยู่อย่างหนึ่งว่า การที่เรา กำหนดข้อความว่า ประชาชนชาวไทยที่จะออกเสียงจะต้องมีการศึกษา มาตราฐานการศึกษาเป็นจำนวนเท่านั้น ถ้าเราเขียนไว้เช่นนั้นผลเป็นอย่างไร ผมคิดว่าเราจะวางหลักการอะไรลงไปนั้น ควรจะพิจารณาถึงผลลัพท์ไปในอนาคตด้วย ผลก็มีอยู่ว่าประชาชนที่ไม่เข้าชั้น การศึกษาที่เราวางกำหนดไว้ นั้นเขาออกเสียงไม่ได้ และผมให้ย้อนไปว่าเมื่อตลอด ๓๐ ปีมานี้เขาออกเสียงได้ ผลที่เราวางอันนี้ไป ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่ง ออกเสียงไม่ได้ นั้น ท่านจะคิดอย่างไร กระผมเห็นว่าเป็นการตัดสิทธิ เพราะว่าเป็นสิทธิ

ทางการเมืองจริง ๆ นาย ก. หรืออาจจะเรียกว่าชนบทเป็นสูง หรือเรียกว่าสูง ก. สูง ข. อะไรก็ตาม หรือพวก ก. พวก ข. ผู้ ก. ผู้ ข. อายุแก่ ๖๐-๗๐ และมีสิทธิทางการเมืองมีสิทธิลงคะแนนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึง ๒๕๐๕ เลือกตั้งมา ๑๐ กว่าครั้ง ๑๑ ครั้งแกมีสิทธิออกเสียง แต่ ถ้าหากเราไป กำหนด คุณสมบัติ บอกว่า ถ่านออกเขียนได้หรือว่าต้องมี ป. ๓ ป. ๔ สูง ก. สูง ข. หรือผู้ใดพวกนั้นแกไม่สามารถที่จะออกเสียงได้ เพราะฉะนั้นหมายความว่าสิทธิที่เขาเคยใช้ไปแล้ว แต่เขาใช้ไม่ได้เพราะเหตุที่เราเรากำหนดมาตราฐานขึ้นนี้ ถ้าหากว่าไม่ใช่เป็นการตัดสิทธิ กระผมก็ไม่ทราบว่า จะเรียกว่าอะไร เพราะผมเห็นว่าเป็นการตัดสิทธิ คือของที่เขา มีอยู่แล้ว แล้วไม่ให้เขามี อย่างนี้ไม่ใช่เรียกว่าเป็นการ ตัดสิทธิ จะเรียกว่าอะไร กระผมจะยอมรับที่เดียวถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญฉบับแรก บอกว่า ประชาชนที่จะ ลงคะแนน ออกเสียงได้ ต้องเป็นผู้มีความรู้การศึกษา กระผมยอมรับอันนี้ ไม่ใช่ตัดสิทธิ เพราะก่อนหน้า ๒๔๗๕ เราไม่มีการเลือกตั้ง ถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับแรก กำหนดไว้ กระผม ยอมรับนั้นไม่ใช่การตัดสิทธิ แต่ว่าเมื่อเรากำหนดมาทุกครั้ง ๆ เรายอมให้มีแล้วมา

ถึง พ.ศ. ๒๕๐๕ มาวันนี้เราบอกว่าคนที่ จะลงคะแนนเสียงได้ต้องมีคุณสมบัติ ก็ หมายความว่าผลกลับกัน คนที่ไม่มี คุณสมบัติ ไม่มีมาตรฐานการศึกษาถึง คะแนนเสียงไม่ได้ อย่างนี้เป็นเรื่องการ ตัดสิทธิแน่ ๆ กระผมมองไม่เห็นว่าจะ เรียกว่าอย่างอื่นได้อย่างไรเลย ที่นี้ปัญหา ก็มีต่อไปว่า การตัดสิทธินี้ กระผมยอมรับ เหมือนกันถ้าหากว่าเป็นผลที่ว่า ขอประ- ธานโทษ เรื่องการตัดสิทธินี้ ถ้าหากว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นจะทำให้อะไรเป็นผลดีขึ้น มาแน่ ๆ กระผมยอมรับ ถ้าหากว่า อย่างที่ท่านกล่าวว่า ถ้าหากว่าให้ราษฎร ที่มาลงคะแนน ออกเสียงเป็นผู้ที่มีการ ศึกษาแล้ว ผลจะเกิดขึ้นคือ ได้ผู้แทน ที่ดี ถ้าหากเป็นอย่างนั้นนี่ ๆ กระผมยอมรับ คือคนส่วนน้อย ต้องยอม เสียสละ เพื่อ ผลดีของกันส่วนข้างมาก แต่เป็นของแน่ เช่นนั้นหรือท่านประธาน กระผมได้ ได้กล่าวไว้แล้วในการ อภิปราย ครั้งแรก กระผมบอกว่าสำรวจสถิติการมาออกเสียง ของ ประชาชน ชาวไทย ในจังหวัดต่าง ๆ ก็ จะเห็นได้ว่ามีสถิติ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ของ ผู้มีสิทธิออกเสียง จนถึง ๕๑ เปอร์เซ็นต์ ของผู้มีสิทธิออกเสียง โดยเฉพาะกรุง- เทพพระมหานครบางครั้ง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ เท่านั้นเอง แต่ต่างจังหวัด ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ในจำนวน ๕๐ เปอร์เซ็นต์ก็

๓๐ เปอร์เซ็นต์ที่ มาออกเสียงนั้น มีสถิติ หรือไม่มีหลักฐานใดยืนยันเลยว่าเป็นพวก ที่ไม่รู้หนังสือ หรือเป็นพวกที่มีการศึกษา ขึ้นตัวที่ มาออกเสียง ไม่มีเอกสารหรือ หลักฐานยืนยัน เราไม่สามารถจะบอก ได้ว่าจำนวนผู้ที่ลงมาลงคะแนนออกเสียง นั้นจำนวนที่คนที่ไม่รู้การศึกษา จำนวน ที่คนที่มีการศึกษาสูง เราไม่สามารถ ที่จะยืนยันได้เลย มีพวกที่นอนหลับ ทับลีทรี หรือ นอน หลับ ทับลีทรี อีกถึง ๕๐ - ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ทำไมเรา ไม่ นึก บ้าง ว่า คน ที่ นอน หลับ ทับลีทรี นอน หลับ ทับลีทรี หน้า ที่ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ๕๐ เปอร์เซ็นต์นั้น คือ พวกที่ ไม่รู้หนังสือทั้งนั้น แต่พวกที่ มา ออกเสียงกลับเป็นที่รู้หนังสือ เราไม่คิด อย่างนั้นบ้างหรือ เพราะเหตุที่เรา พิสูจน์ ไม่ได้เลยว่า จำนวน คน ที่ มา ออก เสียงเป็นจำนวนเท่าไร ผู้แทนที่เข้ามา ในสภาเป็นผล เพราะว่า ราษฎรที่ เลือก ตั้งนั้นผู้ ไม่ออกเสียง เป็นส่วนใหญ่หรือผู้ ที่มีการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ นี้เราไม่ ทราบ เราวินิจฉัยไม่ได้ ถ้าเมื่อเช่นนั้น เมื่อเราไม่ แน่ เราจะ ประณามไป อย่างไร ผู้แทนที่ไม่ดี เกิดจาก ประชาชนที่ ไร้การ ศึกษา หรือ มี มาตรฐาน การ ศึกษาไม่ ถึง ถึง ได้ มา เกิด ผู้แทน เหลว ไหล ขึ้น ได้ กระผมถึงบอกแล้วว่าไม่มีเหตุผลที่ยืนยัน

แน่นอนแล้ว ว่าหากว่ามีสถิติอะไรชี้ให้เห็นได้ว่า ผู้แทนเลขาฯ ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมควรเข้ามาในสภาฯ เป็นผล เกิดจรรยาบรรณเหลวไหลเน่าเสีย กระผมก็จะยอม แต่นี่ไม่มีเหตุผลที่ยืนยันได้ของประการหนึ่ง แล้วเมื่อเหตุผลที่ไม่แน่นอนแล้วทำไมเราจะไปกำหนดคุณสมบัติการศึกษาเข้ามา นอกจากนั้นกระผมก็อยากจะทราบเรียน บอกว่าในเรื่อง การศึกษานั้นเป็นเรื่องความสำคัญในระบบประชาธิปไตย กระผมยอมรับ แต่คำว่าระบบ การศึกษา นั้น เป็นเสีย เท่านั้นเอง สืบให้ทุกคนให้ประชาชนเข้าใจในระบบประชาธิปไตย เข้าใจในหน้าที่ของตน ให้ดีเท่านั้นเอง ช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ช่วยให้เข้าใจใน ระบบ การปกครองดียิ่งกว่าคนอื่นเท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าคนไม่มีการศึกษาแล้วจะไม่สามารถทำความเข้าใจใน ระบอบ การ ปกครอง ได้ ไม่ใช่เช่นนั้น เขาอาจจะกระทำความเข้าใจได้ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าการศึกษา จะทำให้ได้ ผู้แทนดี กระผมไม่เห็นด้วย และ นอกจากนั้น ขอให้พิจารณาว่าคำว่าผู้แทนไม่ดี ผู้แทนเหลวไหลอะไรต่างๆ นั้นต้องพิจารณาให้ดีว่าผู้แทนไม่ดีเกิดขึ้นจากอะไร ผู้แทนไม่ดี ถ้าหากว่าจะหมายถึง ผู้แทน เกะกะใน สภาฯ ทำสิ่งเสี่ยงอันตรายอะไรต่างๆ ไปตามข้อบังคับ

ความผิดไม่ใช่ของผู้แทน กระผมเห็นว่าบุคคลที่มีส่วนร่วมอีกคนหนึ่ง คือประชาชน สภาฯ ถ้าไม่รักษา ระเบียบ ข้อบังคับ กติกาสมาชิกแล้วสมาชิกจะมาทำอะไรก็ได้ เออะอะตึงตึงอะไรกันได้นี้ ประการหนึ่ง ประการที่สอง ถ้าหากว่าผู้แทนไม่ดีพิจารณาไปใน อีกทางหนึ่งไม่เอาความประพฤติส่วนตัวที่กระทำในสภาฯ พิจารณาไปในแง่รูปการปกครอง รูปการบริหาร หมายความว่าพยายามอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับรัฐบาลโดย อาจ จะ เคย เห็น แก่ สิบยลเช่นจะชู่จะเป็ด อภิปรายให้รัฐบาลต้อออก จะลาออกถ้าหากว่าให้เงินจะต้ออภิปราย อะไรต่างๆ อะไร ทำนองนี้ กระผมก็คิดว่า ถ้าพิจารณาให้ ลึกซึ้ง แล้ว ความที่เป็นผู้แทนเหลวไหลนั้น จะต้องมีส่วนประกอบอยู่องค์หนึ่ง ผู้แทนจะชู่ได้ก็หมายความว่า มีคนเขา จะยอม รับผิดชอบถึงชู่ได้ และเขาชู่ได้เพราะเขาเองเห็นความชั่วของรัฐบาล ความไม่ดีของรัฐบาล เขาถึงชู่ได้ การที่รัฐบาลเองพยายาม ที่ จะ บี บัง ไม่ ให้ มี เช่น นั้นเอง ความผิดของผู้แทนหรือ อันนี้ เราน่าจะพิจารณาต่อไป ประเดามผู้แทนไม่ดีๆ เพราะเหตุนี้ ไม่ใช่ ถ้าหากมูลเหตุอันไกลเกินกว่าที่ ประชาชนชาวเกาะการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเหลือเกิน กระผมเห็นเช่นนั้น และนอกจากนั้นท่านกล่าว

LIART

ว่า เราควรจะวางมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้เตรียมให้ราษฎรได้เตรียมไว้ แต่อย่าลืมระลึกว่า ถ้าหากว่าเราวางมาตรฐานการศึกษาไว้ ประชาชนส่วนหนึ่งจะหลุดพ้น จากสิทธิทางการเมืองไป ประชาชนเหล่านั้นเองไม่สามารถจะหาความช่วยเหลือในการศึกษาเข้าชั้น ท่านพูดบอกว่าอาจจะไป ขวนขวายหา มาตรฐานการศึกษาได้นั้น กระผมขอประทานที่ จะต้องกล่าวว่า คนที่หลุดพ้นจากสิทธิ การเมืองเพราะเหตุที่ว่า เราวาง หลักเกณฑ์ชั้นใหม่นั้น คือคนที่มีความอายุน้อย ๕๐ ปีขึ้นไปทั้งนั้น คนที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง อายุ ๒๐ เรามี ระบอบ ประชาธิปไตยมา ๓๐ ปี พระราชบัญญัติประถมศึกษาใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ นี้เป็นเรื่อง การบังคับให้มีการศึกษาจริง ๆ เป็นเรื่อง การศึกษาบังคับ เพราะฉะนั้นคนตั้งแต่ อายุ ๕๐-๖๐ และ ๗๐ อาจจะเป็นคน ไม่มีความรู้อ่านออกเขียนได้ ก็เราจะไป ให้เขา ขวนขวายหาคุณวุฒิเข้ามา เข้าชั้น เขาจะไปเรียนที่ไหน รัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมโรงเรียนผู้ใหญ่เลย อันนี้เราจะไป คิดว่าให้เขาขวนขวาย เขาจะขวนขวาย ได้อย่างไร เราได้แต่บังคับเด็กใน ปัจจุบัน เด็กอายุ ๑๐-๑๒-๑๓ ให้รู้จัก มีการเลือกตั้ง fair play ในโรงเรียน ให้ขวนขวายนะ ขวนขวายได้ แต่เด็ก

พวกนี้ยังไม่มา มีสิทธิเลือกตั้ง จนกว่าอายุ จะ ๒๐ อันนี้ เป็นข้อเท็จจริงอีกประการ หนึ่งที่ กระผม ออกก จะกราบ เรียน ขอให้ ระลึกไว้ด้วย ความเห็นของกระผมนั้น กระผมเห็นว่า ทางที่ดีที่สุคนธ์ ในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่า เราจะให้มีการ ปกครองที่ดี มีผู้แทนที่ดี เราจะทำอย่างไร กระผมคิดว่าควรวางหลักการไปใน ทางป้องกันและส่งเสริมป้องกัน เราจะ ต้องพิจารณาว่า ถ้าหากว่าผู้แทนไม่ ดีนั้น ทำความเดือดร้อนอะไรบ้าง อาจจะ ทำความ เดือดร้อนให้แก่รัฐบาล หรือแก่ประชาชน เดือดร้อนทาง รัฐบาลนั้น อาจ จะ ต้อง พิจารณา ให้ รัฐบาลมีเสถียรภาพพอควร ไม่ให้ผู้ แทนมา ต่อแยได้ เราวาง หลักไป แล้ว ว่า รัฐบาลไม่ต้อง ขอบความไว้วางใจในวาระ ที่เข้ามา สมาชิกจะเข้ามาเป็นรัฐบาล ไม่ได้ รัฐมนตรีไม่ได้ ถ้าหากว่าไม่ลา ออกเสียก่อน หลักการเหล่านี้เป็นหลัก การใหม่ เป็นหลักการในเรื่องป้องกันไว้ ที่นี้หลักการส่งเสริมนี้ รัฐบาลเองก็ได้ วางโครงการศึกษาอะไร สภาการศึกษา ก็ มีแล้ว มีวิธีการสอนให้เด็กรู้จักการเลือก ตั้งในโรงเรียน อันนี้เป็นเรื่อง การส่งเสริม ให้เด็กค่อยรู้จักค่อยเป็นค่อยไป นี่เป็น ลักษณะวิธีการที่ดี ฉะนั้นเมื่อมีวิธีการที่ ดีเช่นนี้แล้ว กระผมเห็นว่าไม่จำเป็นที่

LIART

จะต้องไปใช้ระบอบวิธีการ ห้ามไม่ให้ออกเสียง ซึ่งเป็นลักษณะปราบปราม แม้จะห้ามเขาแล้ว ผลในภายหลังไม่แน่ว่าจะได้ผู้แทนที่ดี ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติไม่กล้ายืนยันว่าจะได้ผู้แทนที่ดีขึ้นมา อันนี้กระผมถึงเห็นว่าเมื่อของไม่แน่นแล้วเราจะไปกำหนดค่าไม่ เพราะเหตุที่ว่าเลือกผู้แทนจะดีไม่ดีเป็นเหตุผลอีกหลายประการอื่น ๆ หลายประการ ท่านสมาชิกบางท่านได้ยกตัวอย่างบอกว่า เราจะซื้อเพชรเขา ซื้อรถยนต์จะต้องถามคนที่มีความรู้ กระผมไม่เห็นว่าจะแตกต่างอะไร ราษฎรแก่จะถามใครก็ได้ คุณหลวง ป. ไปสมัคร นาย ก. ไปสมัคร ก็อาจจะถามใครดีกว่ากัน เขาก็ถามได้ กระผมเห็นว่าเขาถามได้ไม่สำคัญ สำคัญที่ว่าเราไปตัดสิทธิ์ไม่ให้เขาถามเสียเลย หรือมีวิธีการบังคับว่าต้องเลือกคนนั้นคนนี้ เจ้า นายสั่งให้มาเลือก ข้าหลวงสั่งให้เลือกผู้พันสั่งให้เลือก นี่เป็นวิธีการที่สำคัญที่น่าจะ ระมัด ระวัง ยิ่งกว่า ที่จะ บอกว่า หากมีความรู้ ควรจะถามคนนั้นควรจะถามคนนั้นหรือไม่ ในระบอบการเลือกตั้งเขาถามได้ครบ เหมือนกันเราจะถามซึ่กทีวีเราก็ถามได้ ซื่อรถยนต์เราก็ถามได้ ราษฎรแก่ก็ถามได้เหมือนกัน ไม่น่าห่วง น่าห่วงปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ จะได้ผู้แทนที่ดี มีปัจจัยอื่นอีกเยอะ ไม่

ใช้เฉพาะเรื่องการศึกษาบ้านเดียว ด้วยเหตุนี้ กระผม จึงมีความเห็นว่าไม่ควรจะกำหนดมาตรฐาน การศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ แม้แต่ในกฎหมายเลือกตั้งก็เช่นเดียวกัน เพราะเหตุที่ว่าจะเป็นทางทำให้ ประชาชน ส่วน หนึ่ง หลุด พ้น จากหน้าที่ ไป และไม่เป็นผลแน่นอนดังที่ว่าเมื่อกำหนดไปแล้วจะได้ผู้แทนที่ดี.

พลตรี ประยูร หนุณภักดี : ในเรื่องนี้ นับว่าเป็นจุดสำคัญ ที่เราน่าจะได้พิจารณาโดยรอบคอบ เพราะเหตุว่าจากบทเรียนที่ผ่านมาแล้วเป็นประการใดก็ได้อภิปรายกันมามาก แต่ผลของการที่ว่าเราจะได้ผู้แทนที่ดีนั้น ผมยังมีความเห็นว่า ควร จะ กำหนด มาตรฐาน การศึกษา หรือ เรียกว่า กำหนด คุณสมบัติ เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ เราจะพิจารณาได้ตามหลักสามัญสำนึกว่า ใน การที่จะพิจารณาเลือกผู้แทนที่ดี หรือจะเลือกพิจารณาในกิจการสำคัญ ๆ ถ้าหากว่าผู้ที่มีหน้าที่พิจารณานั้นมีความรู้ มีความสามารถ หรือมีหลักพิจารณาพอสมควร ก็ย่อมจะได้ผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนราษฎรได้สมควรมุ่งหมาย ประการสำคัญ ที่ผม ได้ ลุกขึ้น มา ความเรียง ต่อที่ประชุมนี้ก็ เป็นห่วงในเรื่องการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ เพราะเหตุว่าในอาณาบริเวณที่จะเกิดภัยพวกนี้นั้น มักจะเกิดใน

แหล่งชุมนุมชนที่ห่างไกลความเจริญและ
ได้ปรากฏ มาจาก ประสพการณ์ บางคราว
ในการเลือกตั้งคราวที่แล้ว ๆ มา ก็ปรากฏ
กว่าความไม่เรียบร้อย หรือ บางทีการที่
จะทำให้ หาคะแนนนั้น ในบรรดาแหล่งที่
ไม่เจริญ นี้หรือที่ห่างไกลจากความเจริญ
นี่มักจะเป็นคะแนนที่มากมาย แล้วก็มีที่
ไปหาเสียงก็ย่อมจะมีโอกาสที่จะใช้เทคนิค
ต่าง ๆ กระทำได้ตามที่ปรากฏมาแล้ว จะ
เห็นว่า มีผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยที่มี
หัวไป ใน ทาง คอมมิวนิสต์ เข้ามาอยู่ใน
สถานเป็นจำนวนมาก ทั้ง ข้าราชการไม่
ความมุ่งหมายที่จะประณามหรือที่จะคุก
คุกเกลนราษฎร เพราะข้าพเจ้าเคารพต่อ
ประชาชนทุก ๆ คน และข้าพเจ้าไม่ใช่
นักพูดแล้วก็ตามหากมีสิ่งประการใดขาดก
บกพร่องไปที่ขอประทานอภัยด้วย ก็รู้
สึกว่าเราได้เกิด ความยุ่งยากในเรื่องการ
ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย
อันแท้จริง บางท่านจะได้ประสพ
การณ์ แก่ตัว ท่านเอง มาแล้ว ใน การอภิ
ปราย บางทีเราจะเห็นว่าไม่พินหลัก
๔ - ๕ ประการที่ผู้แทนบางกลุ่มได้กล่าว
ให้ ไทยเป็นกลาง ขอนทหารจากเกาหลี
อย่า ตาม กัน อเมริกัน ต่าง ๆ เหล่า
นั้น เวียนไม่ว่าจะพูดเรื่องการเงิน การ
ศึกษา การอะไรก็วนเวียนอยู่ในเรื่อง
เหล่านี้คล้าย ๆ จะเป็น คาคา อะไร ของ

พวกนี้ ให้มันกล่าวในสถานี่อยู่เดียว นี่ผม
เป็นห่วงอยู่เป็นอย่างมาก ถ้าการไม่
กำหนดเขตการศึกษาผู้ที่จะไปเลือกผู้แทน
ราษฎรแล้ว อาจจะได้ผู้แทนประเภทนี้
มาอีกบ้างไม่มากนักเลย ในการที่กำหน
การศึกษาชั้น ผมเห็นว่ามีความจำเป็น
เหลือเกิน เพราะเหตุที่เราจะเห็นได้ว่า
การศึกษาของประเทศเรา เพียงเท่าที่การ
บริหาร ของ รัฐบาล มาจน ถึง รัชช บัน นี้
และถ้าหากว่า ตัวเลขนี้ ไม่ ผิด จน เกิน ไป
เมื่อ การ ประชุม สภา การ ศึกษา ใน ครั้ง
แรก ๆ นั้น จะเห็นว่าตัวเลขโรงเรียนที่เรา
ตั้งขาดเรียนอยู่ประมาณ ๒,๐๘๓ โรงเรียน
เป็นโรงเรียนประจำบาลซึ่งยังไม่มีประชา
ชนได้เข้าเรียน นี่ยาวว่าแต่อ่านออกเขียน
ได้โดย แม้แต่โรงเรียนที่จะมีที่ขาดอยู่
แล้ว แต่เวลาเดียวกันก็ได้ทราบว่าได้เพิ่ม
ขึ้นปีหนึ่งประมาณ ๕๐๐-๕๐๐ โรงเรียน
เวลานี้ก็คงจะเหลือ ประมาณ พันกว่าโรง
เรียนที่ขาด อันนี้เป็นตัวเลขที่ผมทราบ
มาจากกระทรวงศึกษาพอประมาณ แต่
ประเทศผมไม่ ยาก จะ กล่าว ว่า ประเทศ
อะไร เพราะเดียวกันจะว่าตามกัน ประ
เทศนั้นอีก ก็คือว่าบางประเทศที่เป็น
ประเทศมหาอำนาจนั้นมากการศึกษาบ้าง
บ้าง คือ เดนมาร์ก ออสเตรเลีย อันนี้ผมมี
ความรู้ น้อยมาก ผมรู้เป็นบางประเทศ
ไม่มีความกว้างขวางอะไรมาก เดนมาร์ก

อุดมศึกษาฉบับมัธยม ๓ เราได้มีพระราชบัญญัติ ออกไป แล้วว่าเราได้เพิ่มเป็นมัธยม ๓ หรือเรียกว่าประถม ๗ ก็ต่างกันทั้ง ๒ ชั้นแล้ว แต่แค่ประถม ๕ หรือรวม ๗ เพิ่งจะเริ่มในปีเท่านั้น เพิ่งจะเริ่มและจะเริ่มพร้อมกันก็ยังไม่ได้ที่ยังค่อยๆ เริ่มแล้วแต่กำลังงบประมาณ เพราะฉะนั้นคนที่มีความรู้ชั้นเตรียมอุดมศึกษานี้ผมไม่เชื่อว่าแบ่ง เป็น กบ อยู่ใน กระลากรอบ แต่เราก็ต้องมีความทะเยอทะยานอะไรบางอย่างที่เราอยากจะทำให้ชาติบ้านเมืองมีความเจริญ คนพวกที่มีการศึกษาสูงโดย average จะเห็นว่าคอมมิวนิสต์แทรกซึมยากที่สุด หรือเรียกว่าไม่มีทางที่จะเป็นคอมมิวนิสต์ได้ นอกจากเป็นคนที่ต้องใช้เอาเงินมาล่อจูง กระทั่งคนนั้นมีความเห็นผิดหรือถูกต่างสมอง หรือถูกวิธีการอันพิศดารอะไร ก็แล้วแต่ที่คนนั้นจะไปได้ ผมจึงคิดว่าอย่างน้อยขอให้ได้มีการกำหนดการศึกษาพอให้มีผลสำหรับไปพิจารณาเลือก สิ่งที่สำคัญที่สุดในจังหวัดนั้นๆ มาเพื่อ เป็น องค์ ประกอบ หรือ เป็น สถาบัน ที่จะผลิต กฎหมาย กิติ หรือ ที่จะ ควบคุม นโยบาย ของ ชาติ กิติ หรือที่จะนำความเจริญ มาสู่ประเทศชาติบ้านเมือง นี่เป็นสิ่งที่ประเด็นที่สำคัญที่ผมจะกราบเรียนไว้ ขอขอบคุณ

นายเดช วงศ์โกมลเชษฐ : มันจะประเมินใครจะ คงเป็นสิ่งที่ประเมินยากอีกประการไปแต่ถ้าในเวลาที่แล้ว... ถ้าหากว่าหนดคุณสมบัติเรื่อง การศึกษา ได้ใน รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายระดับกลางๆ ก็ได้ เป็นการ ชัด ต่อ เจต ฉานง ของ ประชาธิปไตย ซึ่งสถาบัน ได้ตั้งขึ้น... มันก็ประเมินขอเรียนหัวข้อเพียงเล็กน้อยก็ว่า ท่านสมาชิกคนแรกที่อภิปราย อาจจะทำให้ ความ เข้าใจผิด บางประการแก่สงก ในลักษณะที่ว่า การจำกัดสิทธิบางประการ ให้แก่คนบางพวก เช่น หนูหนวก ดาบอด หรือว่าพระภิกษุสามเณรอยู่ในเพศสมณะ... นั่นเป็นการเหมาะสมแล้วท่านกล่าวถึงเรื่องสิทธิของสตรี ในการออกเสียงเลือกตั้ง... เช่นนี้ได้อ่างประเทศสวีตเซอร์แลนด์... กระผมไม่อยากจะให้ สถาบัน ได้ ข้อเท็จจริงผิดไป ประเทศสวีตเซอร์ แลนด์ นั้นเคย จำกัดไม่ให้ประชาชน ที่เป็น สตรี มีสิทธิ ออกเสียง แต่ในปี ๑๙๖๐ ครึ่งปี ๒ ปีมาแล้วกว่าๆ มา นี้ ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ได้ยกเลิกแล้วครึ่งปี... ได้ให้สตรีมีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง... กระผมมีเรื่องที่จะขอเรียนแต่เพียงแค่นี้ครับ

หลวงประกอบนิติสาร : การอภิปรายใน ประเด็น ข้อนี้นี้ ได้ยุติลงมาในวันที่ ๓... ข้าพเจ้าได้ฟังคำอภิปรายของ

สมาชิกทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ก็รู้สึกว่าการที่ประเด็นที่ค้างไว้นี้ออกจะเลื่อนไป ออกจะลบบ้างจากประเด็นที่ค้างไว้ ตามระเบียบวาระนั้นเห็นว่า มาตราฐานการศึกษาหรือคุณสมบัติอื่น เมื่อไม่มีการศึกษาดังมาตราฐานที่กำหนด คุณสมบัติอื่นที่ประเด็นที่มีว่า ควรจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญละก็ จะบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพียงว่า ให้เป็นว่ามีในกฎหมายเลือกตั้งฯ หรือไม่ เรายกิปรายกันมาถึงวันที่ ๓ พูดแต่การศึกษาฯ แล้ว ก็ไปพูดแต่ประเด็นอื่นๆ อะไรเหล่านั้น เรายึดกันเสียหมดว่า ในประเด็นนี้คุณสมบัติอื่น เมื่อไม่มีมาตราฐานการศึกษาที่กำหนด ความหมายของประเด็นที่ค้างไว้ ก็มีว่าในการแรก เราจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ว่าผู้มีสิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้งนั้นต้องมี มาตราฐาน การ ศึกษา อย่างไร และอีกชั้นสองว่า ถ้าเราไม่มีการศึกษาดังมาตราฐานที่กำหนด จะใช้คุณสมบัติอื่นแทนการศึกษาได้หรือไม่ นั่นเป็นความหมาย คำว่าคุณสมบัติอื่น นี้ในประเด็นหัวข้อระเบียบวาระ ไม่ได้เขียนว่าอะไร เบ็ดประตูกว้าง เพื่อว่าสภาพมีมติให้เป็นไปตามประเด็นที่ค้างไว้ แล้วกรรมการผู้ยกวาง ก็อาจจะไปคิดความจริงมีหน้าที่คิด มีหน้าที่ค้น ว่าคุณสมบัติอื่นนั้นมีอะไรบ้าง

ข้าพเจ้าขอสมมติว่า ถ้าว่าคุณสมบัติอื่นเป็นคุณสมบัติจริงต่อไปนี้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เราก็เห็นจะพอใช้ได้ คุณสมบัติเหล่านั้นใช้แทนการศึกษาได้ไหม เมื่อไม่มีการศึกษาที่กำหนด สมมติว่าคน ๆ หนึ่งสมมติว่าเรากำหนดว่า มีการ ศึกษา ถึง ประถม ๔ สำเร็จประถม ๔ ถ้าไม่มีการศึกษาสำเร็จประถม ๔ หากได้เคยรับราชการ พลเรือน ถึงอันดับนั้นชั้นนั้นชั้นนี้ หรือเพียงว่าเคยรับราชการทหาร พลเรือนเพียงนั้นก็พอ หรือว่าเรากำหนดว่าผู้ที่ไม่ได้มีการศึกษาถึงประถม ๔ แต่ให้ได้ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง วิชาอาชีพเป็นหลักฐานได้เคยเสีย ภาษี โฉนดปีหนึ่งหรือหลายปี แล้วแต่จะกำหนดลงไป ถึงมีละก็บาท ติดต่อกันเป็นเวลากี่ปี อย่างนี้เราก็ถือว่าเป็นคุณสมบัติอื่นได้หรือ เราจะ สมมติคนที่ เป็นหัวหน้าครอบครัว มีบุตรได้เรียนสำเร็จถึงจบ ชั้นมัธยม ๖ ก็คนอะไรเหล่านั้น เราถือเป็นคุณสมบัติได้เหมือนกัน เป็นด้วยคุณสมบัติสมมติ แปลว่าเราเอามาตราฐานว่าที่คนเหล่านั้นได้ผ่านชีวิตมา ได้รู้เรื่องของชีวิต รู้เรื่อง ของโลก ของ บ้าน เมือง มา พอควร แล้วก็สงเคราะห์ให้เป็นผู้รู้เรื่อง อย่างนี้เรียกว่าคุณสมบัติอื่น การอภิปรายเราผ่านมา ๆ เราไม่พูดถึงคุณสมบัติเลย

ก็เลยมุ่งไปแต่การศึกษา • เพราะฉะนั้น ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้าก็อภิปรายไป ในทำนองคล้าย ๆ ว่า จะแบ่งชั้นวรรณะ หรือแบ่งพวก พวกสวมครุย ไม่สวมครุย พวกมีปริญญาไม่มีปริญญา มีการศึกษา ไม่มีการศึกษา ซึ่งความจริงประเด็นที่ ตั้งไว้หาได้จำกัดเฉพาะการศึกษาโดยตรง ไม่ อาจจะเป็นการศึกษาโดยทางอ้อมก็ได้ เพราะ ฉะนั้น ใน การ อภิ ปราย ต่อ ไป นี้ ข้าพเจ้าก็จะดำเนินการ ตามแนวเดียวกัน เพื่อประหยัดเวลา เมื่อพูดถึงการศึกษา ก็หมายความว่า คุณสมบัติอื่น ที่แทน การ ศึกษาด้วย หมายความว่าการศึกษาทาง อ้อม ทางฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้า อย่างหลายครั้งหลายหน ถึงคำว่า “ ประชาธิปไตย ” ถึง หลัก ประ ชา ธิปไตย ขมวดลงแล้วก็ได้ความว่า ท่าน เหล่านั้น เห็นว่าสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนี้ เป็นสิทธิ ที่ได้เคยให้กันมาแล้ว และให้แล้วเป็น สิทธิที่ถอนไม่ได้ ข้าพเจ้าก็อยากจะเรียน ว่า สิทธิอะไรที่ได้ตราลงไว้ที่ได้ ให้แล้ว ถอนไม่ได้ นั่นนะ ข้าพเจ้าคิดว่ายังไม่ มี ในโลกนี้ สิทธิเป็นคำบัญญัติในทางกฎหมาย เป็นเรื่องของกฎหมาย กฎหมาย เป็นเรื่องของมนุษย์สร้าง ไม่ใช่ธรรมชาติสร้าง ธรรมชาติไม่เคยสร้างกฎหมาย มนุษย์สร้าง รัฐธรรมนูญก็เป็นกฎหมาย

รัฐธรรมนูญมนุษย์กับบัญญัติ เมื่อมนุษย์ บัญญัติแล้ว ถ้าไม่มีความเหมาะสม มนุษย์ก็ควรแก้ มนุษย์ไม่ควรจะถือว่า สิ่งอะไรที่บัญญัติแล้วแก้ไม่ได้ นั่นเป็น เรื่องของความเชื่อในศาสนา ซึ่งศาสนา บัญญัติ เพราะเราไม่ใช่ศาสนาเราไม่ควร ไปแก้ ถ้าเราไปตั้งศาสนาใหม่เราก็บัญญัติเอาใหม่ แต่เรื่องนิติบัญญัติแล้ว เป็น เรื่องมนุษย์สร้าง เป็นเรื่องฝูงชนสร้าง เพราะฉะนั้นก็ควรแก้ได้ ถ้าพูดถึง ประชาธิปไตย อะไรเป็นประชาธิปไตย มีหลายแบบหลายอย่าง อย่างที่เพื่อน สมาชิกได้กล่าวแล้ว ข้าพเจ้าไม่ต้องยกมา ยืดยาว แต่ว่าเมื่อพูดถึงประชาธิปไตย แล้ว ทั้งๆ ที่มีหลายแบบ แบบที่แตกต่าง กันมากอยู่อย่างหนึ่ง คือแบบมีกษัตริย์ กับแบบไม่มีกษัตริย์ ซึ่งบางที่ห่างไกล กันจนเกือบจะไม่พบกันตรงไหนเลย มี หลายประเทศเท่าที่ข้าพเจ้าจำได้ มี ประเทศใน แถบ สแกนดิเนเวีย หลาย ประเทศ ถึงกับบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ว่า อำนาจ ธิปไตย นี้เป็น ของ พระมหากษัตริย์ หรือมาจากพระมหากษัตริย์ แต่พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นเพื่อ ประชาชน นั่นก็เขียนได้ทันทีทำไมเรา จะต้องมาบอกว่า ประชาธิปไตยต้อง มาจากปวงชน เป็นของราษฎร โดย ราษฎร จึงจะเป็นประชาธิปไตยกระนั้น

หรือ ข้าพเจ้าไม่เห็นมีความจำเป็น ถ้าว่าการปกครองรูปใดที่มีหลักใหญ่ที่ต้องรับฟังความคิดเห็นจากราษฎรพอควรพอเหมาะพอสม ระบอบใดที่มีหัวใจสำคัญว่าต้องการปกครองเพื่อประโยชน์แก่ปวงชน ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว ทำไมเราชอบผูกกันในหมุ่กันประพันธ์เราดีพูด หมุ่กันการเมืองเราก็พูดว่าใน ระบอบ การ ปก ครอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของเราผ่านมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๖ รัชกาลที่ ๗ อะไรเหล่านี้เราก็พูดว่า พระมหากษัตริย์ของเราทรงมีพระ ปรีชา สามารถ ปกครอง ราษฎร ตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อปวงชนมีอย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ จะทรงเปลี่ยนอักษรไทย เป็นวิธีเขียนเอาสระมาไว้แถวเดียวกับพยัญชนะ แต่ว่าลงท้ายคนเขาไม่ตาม คนไม่ชอบพระองค์ก็ทรงเลิก เราก็บอกว่าเป็นพระองค์ทรงเป็นประชาธิปไตย แล้วก็ใช้ประชาธิปไตยใน เมื่อ พระองค์ ทรงเห็นกับราษฎรทรงปกครองราษฎร เพื่อราษฎรใช้ใหม่ เพราะฉะนั้นคำว่า ประชาธิปไตยไม่มีแบบพิมพ์ จะต้องว่าแบบอเมริกาจึงจะเป็น แบบฝรั่งเศสจึงจะเป็น ถ้าอย่างนั้นเราก็หลงไปอยู่ในสมัยปฏิวัติฝรั่งเศส ราษฎรลุกฮือขึ้นฆ่าขุนนาง ฆ่าเจ้าฆ่านาย แล้วบอก

บ้านเมืองนี้เป็นของราษฎร ประชาธิปไตย เป็นแบบเดียวกัน อย่างนั้นหรือ ข้าพเจ้า คิดว่า บ้านเมือง เรานี้ สำคัญที่ว่า ปกครองกันอย่างไรให้เจริญ ปกครองกันอย่างไรให้ประชาชนสงบสุข ทำอย่างไรจึงจะป้องกันภัยได้ ซึ่งเราเห็นได้ชัดๆ ว่า โผล่หน้ามาให้เราเห็นที่จะได้ไม่มาบีฑามาเบียดเบียนเรา ทำอย่างไรเราจึงจะทำได้ โดยเราเคารพสิทธิของราษฎรพอควร ไม่ใช่ไปตัดสิทธิราษฎร เราปกครองกันแต่หมุ่คณะตลอดไป อย่างนั้นไม่เป็น ประชาธิปไตย เราเปิดโอกาสให้ราษฎร พอ ควร ก็ เป็น ประชาธิปไตยได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นคำว่า สิทธิที่ว่าให้แล้วตัดไม่ได้ ข้าพเจ้า คิด ว่า ใน หลัก นิติ บัญญัติ ตัดได้เสมอ ท่านที่อภิปรายผู้หนึ่งอ้างถึงการเปลี่ยน การ ปก ครอบ ซึ่ง หมาย ความ ว่า พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วก็การปกครองนั้นได้เขียนรัฐธรรมนูญโดยมุ่งแล้วว่าให้ราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งโดยสมบูรณ์ ท่านก็ถือว่าเราไม่ควรไปแก้ไข ถ้าอย่างนั้นข้าพเจ้าก็ขอเรียนถามว่าเราไปแก้ไขเขาทำไมในเรื่องอื่น ในรัฐธรรมนูญปี ๒๔๗๕ ก็ไม่มีสภาที่ ๒ เขาให้มีสมาชิกประเภทสอง พอ ๑๐ ปี หรือราษฎรได้ รับการ ศึกษา ชั้น ประถมศึกษาเกิน กึ่ง ของ ประเทศ แล้วก็ให้ เลิก ประเภทสอง

หมายความว่า มีสมาชิกประเภทเดียว
 เราไปเลิกเขาทำไม เราไปสร้างสภาที่ ๒
 ขึ้นมาทำไม ในรัฐธรรมนูญที่ไหน ๆ ก็
 ตาม ๒๕๑๕ หรือบีไหนก็ตาม เขาไม่
 เคยมีว่าผู้แทนราษฎร เป็นรัฐมนตรีไม่
 ได้ ทำไมเราถึงบอกว่าเป็นไม่ได้รับรัฐ
 ธรรมนูญของเรา ก็เพราะเราประสพ
 อุปสรรคใช้ใหม่ เราคิดขึ้นใหม่ใช้ใหม่
 ทำไม เราไปตัดสิทธิ์ของผู้ที่ราษฎร เขา
 เลิกมาไม่ให้ เป็นรัฐมนตรี ก็เพื่อความ
 เหมาะสมใช้ใหม่ เพื่อป้องกันเหตุร้าย
 ใช้ใหม่ ก็อย่างเดียวกันในเรื่อง
 รัฐธรรมนูญ ทุกฉบับก็มี รัฐบาล เข้ามาก็
 ชชความไว้วางใจจากสภา ก็ทำไมเราไป
 เลิกเสีย ทำไมเราเปลี่ยนแปลงเสีย ก็
 เพราะ เรา ประ สบ เหตุ การณ์ ที่ ไม่ เพียง
 ประารถนาใช้ใหม่ เราจะป้องกันใช้ใหม่
 ท่านใช้คำว่า “นโยบาย” ของที่ถูกเป็น
 นโยบายป้องกันไม่ ใช้นโยบายปราบปราม
 ดูประหนึ่งว่าการที่บัญญัติคุณสมบัติของผู้
 ออกเสียง เลือก ตั้งใหม่ นี้ เป็น การ ปราบ
 ปราม ซึ่งข้าพเจ้าขอประทานเรียนยืนยัน
 ว่าเป็นการใช้กำลังที่ผิด ข้าพเจ้าไม่ได้มา
 นั่งสภา นี้ โดย มี เจตนา ของ ข้าพเจ้า เอง
 หรือ ข้าพเจ้าได้ รับ พระบรม ราชโองการ
 แต่งตั้ง เข้ามาในสภานี้ เพื่อ ปราบราษฎร
 เข้ามา เพื่อ ช่วย กัน ปรับปรุง ประเทศให้
 เจริญ ช่วยกันสร้างรัฐธรรมนูญซึ่ง

คิดว่า ควร จะ เกิดประโยชน์ อย่าง จริงจัง
 ข้าพเจ้า ขอ ยืนยัน ว่า ข้าพเจ้า เข้ามาแล้ว
 และข้าพเจ้าปฏิบัติแล้ว ไม่ใช่มาเพื่อ
 ปราบราษฎร แต่เพื่อมาจัดสรรบ้าน
 เมืองให้เข้ารูปเข้ารอย เพราะฉะนั้น
 ไม่ใช่มา เพื่อมาตัดสิทธิ ราษฎร อย่างนั้น
 อย่างนี้ เราจะบัญญัติกันใหม่ว่า การ
 ออกเสียงเลือกตั้ง การเลือกผู้แทนนี้ จะทำ
 อย่างไร จึงจะได้ ผู้แทนที่ดี ที่ เหมาะ ที่ สม
 แน่และซื่อ นึกความคิดเห็น ย่อมแตกต่างกัน
 ท่านที่คิดว่าการศึกษาไม่ช่วย ก็เป็น
 ความคิดของท่าน ซึ่งข้าพเจ้าก็เคารพ
 แต่ในขณะเดียวกันข้าพเจ้า และอีกหลาย
 คนก็คิดว่าการศึกษาช่วย ก็เป็นความ
 เห็นแตกต่างกับท่าน ขออย่าได้มองว่า
 พวกเราลุกขึ้นมา ก็ทำให้ท่านราษฎร อะไร
 เช่นนั้น แต่เราลุกขึ้นมาเพื่อจะคิดว่าทำ
 อย่างไรดีหนอจึงจะให้ การ เลือกตั้งนี้ เป็น
 ไปด้วยดี และถ้าบัญญัติคุณสมบัติ
 ใหม่ก็มีอยู่บางหมู่บางพวก ที่จะหมด สิทธิ
 ไปจนกว่า เราจะได้ชวนช่วย ให้ ได้มาซึ่ง
 คุณสมบัติอันนั้นทางหนึ่งทางใด ซึ่ง
 โปรดอย่าลืมว่าเราจะเป็น การ ศึกษา ก็ ได้
 อาจจะเป็นการประกอบอาชีพก็ได้ อย่างนี้
 ที่นี้ข้อสำคัญอันหนึ่งในทรศนะ ข้าพเจ้า
 ข้าพเจ้าเผ่าตุการ เปลี่ยนการ ปกครอง ตั้ง
 แท้ พ.ศ. ๒๕๑๕ ข้าพเจ้าก็เห็น อย่างที่
 ท่านสมาชิก ข้าพเจ้าไม่อยากจะโทษใคร

LIRT

และข้าพเจ้าเองอยู่ในหมู่คณะนั้น ข้าพเจ้าก็อาจจะดำเนินการผิดพลาดเช่นเดียวกัน เพราะเป็นของใหม่ ที่นี้เราก็อราบอยู่แล้วว่า พอเปลี่ยนแปลงการปกครอง บั๊กก็ให้ราษฎรทุกคน นอกจากเด็ก นอกจากเชื้อพระวงศ์ นอกจากพระสงฆ์องค์เจ้า นอกจากคนต้องโทษอะไรเหล่านั้น มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปหมด ข้าพเจ้าก็ได้พบและเป็นเพื่อนฝูงที่สนิทกับผู้ที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนั้นหลายคน และหลายคนที่อยู่ในฐานะที่รับผิดชอบต่อมา เป็นใหญ่เป็นโตต่อมา บอกว่ารู้ว่าจะเป็นอย่างนี้แล้วไม่เอาหรือ ไม่ทำหรือ ผิดไปแล้ว ไม่ทราบเลยว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ท่านมีแผนการณ์จะพระราชทานระบอบประชาธิปไตยให้ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งพูดเช่นนั้น ท่านทั้งหลายก็คง ทราบ ดี แล้วว่า หมายความว่าอะไร ข้าพเจ้าทราบก็ค้ำใจว่าการปกครองของเราผ่านมา ๓๐ ปี มีคนมากมายเสียตายว่า ถ้าว่าทำให้ค่อยเป็นค่อยไป บ้านนี้ผลคงเรียบร้อยแล้ว นี่ข้าพเจ้าใช้คำว่า “คง” ข้าพเจ้าไม่ได้รับประกัน มีสมาชิกหลายท่านกล่าวว่า มีอะไรพิสูจน์ใหม่ รู้ได้ว่าอะไรต้องเป็นอย่างนั้น รู้อย่างไรว่าเป็นอย่างนี้ ก็เรื่อง “คงจะ” ทั้งนี้ ในการที่เราคิดอะไรก็ คงจะ “คงจะ” ทั้งนี้ ทฤษฎีอะไรก็ตาม

แม้แต่ว่าวิทยาศาสตร์ เวลาจับโน้นผสมนี้ “คงจะ” เป็นเช่นนั้น แล้วเป็นจริงหรือไม่ก็คอยดูเอา นี่เรื่องความเห็นต่างกัน ข้าพเจ้าจึงคิดว่าถึงคราวหรือยัง เราปฏิวัติมาเพราะ ความยุ่งยาก ของ บ้าน เมือง เป็นมา ๓๐ ปี เพียงอย่างนั้น เพียงอย่างนี้ ไม่เคยถึง ถึงคราวหรือยังที่เราจะต้องหลักใหม่อย่างที่ท่านนายกท่านกล่าวไว้ว่าเรากระโดดก้าวถอยหลังเพื่อเราก้าวไปข้างหน้าให้เร็วหรือให้ดีขึ้นกว่านี้ ซึ่งข้าพเจ้าชอบคำนี้ ไม่ใช่เพราะท่านนั่งอยู่ที่นี่ ข้าพเจ้าชอบมานาน ถึงคราวหรือยัง เราจะถอยเสียนิดหน่อยแล้วมาบัญญัติกันใหม่ หาทางออกกันใหม่ ถ้าเราจะบอกว่าสิ่งที่ให้แล้วตอนไม่ได้แก้ไม่ได้ เลิกร่างรัฐธรรมนูญดีกว่า เราเอาปี ๒๔๗๕ มาใช้เสียก็แล้วกัน และก็คอยดูว่าสำเร็จไหม ท่านบอกว่าราษฎรเลือกตั้งเข้ามาๆ เขาก็คอยรู้คอยอะไรไปเอง ข้าพเจ้าว่านั่นทำอย่างนั้น เราไม่กล้ารับผิดชอบ ถ้าเรากล้ารับผิดชอบใครจะค่าก็ค่าไป เวลานี้หนังสือพิมพ์ตำข้าพเจ้าก็มี แต่ว่าข้าพเจ้าได้เรียนมาแล้วว่าข้าพเจ้าเข้ามาเพื่อให้หาทางให้เรียบร้อย แต่ว่าถ้าความเห็นของข้าพเจ้าผิดก็ผิด เป็นเรื่องช่วยไม่ได้ แต่ว่าผิดโดยสุจริตก็แล้วกัน ท่านประธานมีคำกล่าวของท่าน สมาชิกฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้า พูดถึงสถิติผู้มีสิทธิออก

เสียง พุดถึงสถิติผู้ลงคะแนนเสียง แล้ว ท่านก็เอามาดูท่านเนเปอร์เซ็นต์ ท่านเนเปอร์เซ็นต์ ท่านกล่าวว่าถ้าเราไปบัญญัติคุณสมบัติใหม่จะทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงน้อยลง แน่นอน ข้าพเจ้ายอมรับว่าน้อยลง แต่ข้าพเจ้าได้เรียนไว้แล้วว่า รักษาคุณภาพยิ่งกว่าปริมาณ ที่นี้ถ้ามองถึงว่าคะแนนเสียงที่ตกลงจะน้อยลงใหม่ ท่านไปมองว่าน้อยลง เมื่อท่านเทียบกับพลเมืองของประเทศ แต่นั่นไม่ใช่ทางที่ถูกทางที่ถูกเวลาพูด เนเปอร์เซ็นต์ ๆ ของอะไรเวลามาลงคะแนนเสียง เราต้องพูดว่าเนเปอร์เซ็นต์ของผู้มีสิทธิออกเสียง ที่นี้ผู้มีสิทธิออกเสียงน้อยลงจะทำไรก็ตาม ที่นี้เวลาผู้มาลงคะแนนเสียงเราก็ต้องเทียบเนเปอร์เซ็นต์หรือ มาตรา ส่วนในร้อยละของผู้มีสิทธิออกเสียง ข้าพเจ้ายังเชื่อเหลือเกิน แน่นอน ข้าพเจ้าไม่สามารถจะรับรองได้ ที่ท่านบอกว่าอะไรรับรองได้ ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะรับรอง แต่เหตุผลบอกข้าพเจ้าว่าถ้าเราได้ผู้รู้เรื่องช่วยการศึกษา ด้วยการประกอบอาชีพอะไรก็แล้วแต่ เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ข้าพเจ้าแน่ใจเหลือเกินว่าผู้ที่มาลงคะแนนเสียงนี้เทียบส่วน กับผู้มีสิทธิออกเสียงแล้ว จะ สูง ขึ้น ไป กว่า ใน บั จ ุ บั น เพราะว่าเขา รู้ เรื่อง และ เมื่อรู้ เรื่อง แล้ว

เขาน่าจะสำนึกในหน้าที่ดีกว่า และเมื่อเป็นการเลือกตั้งใน หมู่ คน รู้ เรื่อง แล้ว คนที่มีวิชา คนดีกว่า ที่เป็น อยู่ นี้ จะ มาสมัครตั้งที่เขายชอบปรารภกันมา ไม่สมัครเพราะไม่ไหว ไม่รู้เรื่อง ที่นี้รู้เรื่องแล้วก็จะ สมัคร มีโอกาสเลือกตั้งขึ้น คนก็คงมาลงคะแนนเสียงมากขึ้น แน่นอน ข้าพเจ้ารับรองไม่ได้ตามเคย ที่นี้ประเด็นที่เราได้โต้เถียงกันมา ๓ วันนี้เลื่อนไปข้อหนึ่งท่านประธาน ข้าพเจ้าได้เป็นคนกล่าวขึ้นเองว่า ถ้าแม้ว่าเราได้กำหนดมาตรฐานให้ผู้ ออกเสียง เลือกตั้ง เป็นผู้รู้เรื่องหรือค่อยรู้เรื่องขึ้นหน่อยแล้ว เรามีหวัง ได้ผู้แทนที่ดีกว่า คนเหล่านั้น จะไม่ เป็นอาหารของนักหลอกหลวง โอกาสที่จะไปตำเขา ที่จะไปหลอกหลวงเขานี้ น้อยลง ข้าพเจ้าไม่ได้บอกว่าไม่มีเลย จะน้อยลงเพราะเขา รู้เรื่องขึ้น ที่นี้อภิปรายไปอภิปรายมา กลายเป็นว่า การเลือกตั้งสกปรกนั้นไม่ได้เกิดเพราะราษฎร เกิดเพราะผู้สมัครรับเลือกตั้ง เกิดเพราะเจ้าพนักงาน ข้อนี้เป็นความจริงว่าการเลือกตั้งจะสกปรกได้นั้นเจ้าพนักงานต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยอย่างมาก แต่ว่า เรื่องการเลือกตั้งสกปรกเรื่องหนึ่ง การที่ราษฎร ถูก หลอก หลวง นั้น อีกอย่างหนึ่ง การที่ราษฎรถูกหลอกหลวงนั้นถูกหลอกได้

ในเมื่อการเลือกตั้งไม่สกปรกโดยเปิดเผย แต่สกปรกโดยลับซึ่งใครก็จับไม่ได้ พวกไปทำไม่มี ถ้าว่ามีประเทศที่ไม่ปรารถนาดีแก่เรา ลงทุน เสียไม้ก็พันล้าน ทำอะไรอย่างโจ่งแจ้งก็ได้ เพราะพวกเราชอบทอดกฐินก็ทอดกฐิน พวกชอบสร้างสะพานก็สร้างสะพาน ทำเปิดเผยก็ได้แล้วคะแนนเสียงก็ได้มาเอง ถ้าอย่างนี้ถ้าคนที่ไม่รู้เรื่องก็วินิจฉัยไม่ถูก มองไม่ออกว่านี่มาไม่ไหน ถ้าคนรู้เรื่องพอควรแล้วมองออก อย่างน้อยอ่านหนังสือพิมพ์ออก อย่างน้อยคำแถลงของรัฐบาลก็อ่านออก อย่างน้อยฟังวิทยุก็รู้เรื่องอะไรอย่างนั้น ถ้าคนที่มีมาตรฐานภูมิปัญญาสูงขึ้นแล้วย่อมอ่านออก ข้าพเจ้าหมายความว่าอย่างนี้ต่างหาก ไม่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสกปรกไม่สกปรกอย่างไรเลย การเลือกตั้งสกปรก ข้าพเจ้า ยอมรับว่า ผู้ที่บริหารการเลือกตั้งนั้นมีส่วนรับผิดชอบ เป็นอันมาก ที่นี้ท่านบอกว่าผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามาแล้วมาอาละวาดในสภา มาพูดบ้าง ๆ บอ ๆ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ จะไปโทษราษฎร ได้อย่างไร ว่า เขา เลือก คนผิดมา เวลาสมัครเขาอาจจะเป็นคนดีแล้วมาเสียทีหลังก็ได้ ที่นี้ถ้าท่านสมาชิกได้ติดตามความเป็นมาของ สภาแล้ว ท่านเห็นหรือไม่ข้าพเจ้าไม่อยากจะเอ่ยถึงใครโดยเฉพาะ

ท่านเห็นหรือไม่คนบางคนที่หนังสือพิมพ์ลอบแข่ง อยู่ทุกวัน เรียกว่า คาวร้ายเรียกอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ แม้แต่เขียนบอกว่าคนพรรคนั้น ทำไม คนจังหวัดนั้น เลือกมาทำไมกันนี้ หนังสือพิมพ์ก็เขียน คนก็วิจารณ์ คนได้ยินได้ฟังก็คึกกันเป็นใจเดียวกันว่าเลือกมาทำไม แต่เขาเลือกมาทำไม ถ้าท่านลองไปสมัครแข่งขันกับเขาดู ไม่มีทางสู้เขา เพราะอะไร เพราะเขาใช้กลวิธี ซึ่งคนได้รับการศึกษาจะไม่เลือกใส่เลย แต่คนไม่มีการศึกษา คนไม่ได้ผ่านชีวิตมา พอควร นี่หลงเชื่อหมกคนเหล่านั้นมีบ่อย แล้วเลือกทุกครั้งได้ทุกครั้ง มาทำอะไรเลวร้ายในสภาราษฎรไม่เคยรู้เรื่อง ทำไมเขาไม่เคยรู้ เพราะหนังสือพิมพ์เขาก็อ่านไม่เป็น สังคมในหมู่ผู้ที่มีความรู้เขาก็ไม่เคยเข้า เขาก็รู้ว่าเฉพาะเรื่องบ้านของเขา เรื่องหมู่บ้านของเขา ข้าพเจ้าไม่โทษเขา ข้าพเจ้ากล่าวแล้วว่า เขาไม่ได้ทำบาป ทำกรรมอะไร แต่ว่ากรรมบันดาลให้เขาเป็นคนไม่รู้เรื่องต่างหาก นี่เรื่องเป็นอย่างนี้ ประเด็นที่เราอภิปรายกัน นี้ เป็นเรื่องสำคัญข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องลุกขึ้นมาเพื่อชี้แจง ว่า การ อภิปรายไปออก นอกจุด ๆ คล้าย ๆ กับว่าเราจะไป ตักสิทธิ ราษฎรก็ขอเรียนว่าเราจะปรับปรุงมาตรฐานของ

เราว่าควรจะทำอย่างไร และกฎหมายนั้นเป็นเรื่องแก้ได้ ท่านประธานคงทราบว่ามีสถาบันมากมายที่ดำเนินการอย่างประเทศประชาธิปไตย ข้าราชการตัวอย่างมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทั้งไทยและเทศเขามีคณะ มีกรรมการคณะมีมากมายจนทั้งมหาวิทยาลัยไทย มหาวิทยาลัยเทศ เวลาเขาเลือกกรรมการคณะนี้พวกบีหนึ่ง พวก freshy นี้เขาไม่ให้ออกเสียงหรอก ทำไมจึงไม่ให้ออกเสียง เขามีเหตุผล เพราะว่าพวก freshy เพิ่งเข้ามา กรรมการคณะมาเลือกเมื่อเปิดเทอมใหม่ ๆ พวกนั้นเขายังไม่รู้ใครเป็นใคร เลือกใครไม่ถูก เพราะไม่รู้เรื่อง เขาก็บอกว่าพวก freshy อย่ามายุ่งเลย ไว้ชั้นปีสองค่อยเลือกเถอะ นี่เป็นวิธีการที่ตีใหม่ ข้าราชการคิดว่าเดียงไม่ได้ จะเอาหลักของท่านสมาชิกบางคนว่า ชั้นชื่อว่าเป็น คนไทย จะต้องมีสิทธิ เลือกตั้ง ชั้นชื่อว่า เป็นนิสิต มหาวิทยาลัย จะต้องมีสิทธิเลือกกรรมการ เป็นสมาชิกสโมสร จะต้องมีสิทธิเลือกกรรมการ ต้องมีสิทธิเป็นกรรมการด้วย ก็มีสถาบันมากมายที่กำหนดว่า คนจะเป็นกรรมการได้จะต้องเป็นสมาชิกมากี่ปี มีทั้งหุ้นส่วนบริษัทมากมายที่บัญญัติว่า ผู้ถือหุ้นนี้จะต้องถือหุ้น กี่หุ้นจึงเป็น กรรมการ ได้

นี่เพื่ออะไร เพื่อการบริหารงานในบริษัทในสโมสรในสมาคมในมหาวิทยาลัยให้เป็นไปด้วยดีใช่ไหม ประเทศ ประเทศคือบริษัทใหญ่ ประกอบด้วยสมาชิกคือคนทั้งประเทศเป็นผู้ถือหุ้น ก็ทำไมเราไม่ปล่อยให้เด็กเล็กแดงออกเสียง ก็เพราะว่าปัญญาอ่อน คือไม่รู้สีกผิดชอบ ทำไมเราไม่ให้ พระ สงฆ์ องค์ เจ้า ออกเสียง เพราะท่านควร จะไป เกี่ยวข้อง ทางธรรมอย่ามาเกี่ยวข้องกับโลกเลย อะไรเหล่านี้ก็เรื่องจักรระบบ สังคม ทั้งนี้ ก็อย่างเดียวกัน ทำไมจะไม่เป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตยมีแบบที่ไหน มีค่านิยมที่ไหนที่เราไม่สามารถจะแก้ได้ ข้าราชการขอกราบเรียนว่าอย่างนี้ ก็คิดว่าท่านสมาชิกที่จะคัดค้าน ข้าราชการต่อไป คงมองขำขำในทางที่ถูก ไม่ใช่มองขำขำเป็นยักษ์เป็นมารที่มุ่งจะมาเช่นฆ่าคนไทย เพิกถอนสิทธิคนไทย อะไรเหล่านี้ แต่ ข้าราชการขอกราบเรียนว่าความจำเป็นของชาตินี้เป็นกฎหมายสูงสุด สิ่งอะไรที่เราเห็นว่าจำเป็น หรือสมควร เพื่อผดุงไว้ซึ่งชาติ ข้าราชการว่าเราจะต้องกล้าหาญกว่าที่เราจะหมกมุ่นว่า อันนั้นต้องเป็นอย่างนั้น อันนั้นต้องเป็นอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงไม่ได้

นายสมภพ โทณะวณิก : กระผม

LIRT

ต้อง ขอ อนุญาต ที่จะ สุกขึ้น มาแก้คำอภิ-
 ปราย ของ ท่าน สมาชิก ที่ กล่าว สุก ท้าย
 เพราะท่านได้ อภิปรายใน ทางที่เข้าใจผิด
 อย่างสำคัญ ผิดอย่างชัดเจนเหลือเกิน
 คือคำอภิปรายของกรรมนั้น กรรมชี้ว่า
 การที่กำหนด มาตรฐาน การศึกษาไว้ใน
 รัฐธรรมนูญนั้นเป็นการตัดสิทธิ กรรม
 ไม่ใช่ตัดสิทธิ เพราะเหตุที่ว่า เรามี
 สิทธิมาแล้ว แต่กรรมบอกว่าการตัด
 สิทธินี้เป็นเหตุที่ถือ เป็นการ ตัดสิทธิไม่
 ควรจะกำหนดไว้ เพราะเป็นของที่ไม่
 แน่ ผลข้างหน้ามองไม่เห็นเลยว่าเราจะ
 ได้ผู้แทนที่ดี กรรมกล่าวถึงสองครั้งวัน
 แรกและวันสุดท้ายบอกว่า ถ้าหากว่า
 กำหนดคุณวุฒิการศึกษาลงไปแล้ว และ
 ได้ผู้แทนที่ดีแน่ กรรมยกมือ กรรม
 ยอมรับ เพราะหลักประชาธิปไตยคน
 ส่วนน้อย ยอม เสียสละ เพื่อ คน ส่วนมาก
 ถ้าหากคนส่วนมากทำวิธีการที่ดีแล้ว เห็น
 ผลแน่ ๆ ท่านสมาชิกที่สนับสนุนท่านก็
 ใช้คำว่าหวังจะได้ผู้แทนที่ดีบ้างหรือลอง
 วิธีการใหม่ ๆ บ้าง กรรมบอกว่ามีหวัง
 หรือ ลองแล้ว ไป ตัดสิทธิ คนอื่น ขนาด ที่
 อายุ ๖๐-๗๐ เป็นจำนวนแสนคนอย่างนี้
 กรรมไม่รับ กรรมไม่เห็นด้วย ถ้า
 ท่านชี้มาแน่ ๆ ถ้าวางมาตรฐานการ

ศึกษาไปแล้ว ได้ผู้แทน ที่ดี กรรม
 สามารถจะเห็นได้ กรรมยอมรับ กรรม
 จะยกมือให้ แต่ถ้าไม่สามารถเอาเหตุผล
 มาจูงใจกรรมได้เลย กรรมจึงเห็นว่า
 กรรมไม่สามารถ จะยอมรับ เหตุผล ของ
 ท่านได้ กรรมไม่ได้เคยกล่าวครั้ง คำ
 ที่ว่าเรื่องกฎหมายแก้ไม่ได้ ยอมรับว่า
 แก้ได้ กฎหมายทุกอย่างเป็นเรื่องของ
 บุคคลที่ทำ เรามีอำนาจร่างรัฐธรรมนูญ
 นี้ เราสามารถจะวางหลักการใหม่ ๆ ได้
 ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ เราก็ได้
 วางไปแล้ว แต่เราจะวางหลักการอะไร
 ที่ผลข้างหน้ามองไม่เห็นชัด ไม่แน่นอน
 เราจะไปวางหลักการที่ไปตัดสิทธิเขา มี
 ประโยชน์อะไร กรรมไม่เห็นด้วย ท่าน
 ยกตัวอย่างบอกว่า สมาชิก ระวัง หลักการ
 ใหม่ ๆ สมาชิกจะเป็นรัฐมนตรีไม่ได้
 นี่เป็นการตัดสิทธิใหม่ กรรมบอกไม่
 ใช้การตัดสิทธิ ให้เขาเลือกเอา ถ้าเขา
 อยากรจะเป็นรัฐมนตรี เขาลาออกจาก
 สมาชิก ไม่ได้ไปห้ามเขา ถ้าไปคิดวาง
 อย่างนั้นน่าจะคิด กรรมก็ได้เคยเช่น
 นั้น ท่านยกตัวอย่างคำของท่านหัวหน้า
 ปฏิวัติที่บอกว่า ถอยหลังก้าวหนึ่ง แล้ว
 กระโดดไปข้างหน้า มีการเปลี่ยนแปลง
 กรรม บอกว่า ท่าน ไม่ได้ พุค อย่าง นั้น

ท่านอาจจะบอกว่าท่านจะ กระโดดไปข้าง
หลังก้าวหนึ่ง จะกระโดดไปเขียนบท
โคลง ฉันท์หรือกลอนโดยไม่จำเป็น หรือ
จะก้าวไปข้างหน้าอีกหลายก้าวต้องไม่ไป
ชนเขาโดยไม่จำเป็น ต้องเลือกโดดไป
ข้าง หน้า หรือ โดดไป ข้าง หลัง ที่ชนใคร
น้อยที่สุดที่จะ กระแทกกระเทือนใคร น้อย
ที่สุด และได้ประโยชน์มากที่สุด กระผม
หมายความว่าเช่นนั้น ท่านเข้าใจผิดไป
เหลือเกิน ท่านมัวแต่จดท่านไม่ฟังคำที่
สองของผมนอบอกว่าผมยอมรับ ถ้าหาก
ผลที่ว่าเมื่อกำหนดไปแล้ว ท่านได้ผู้แทน
ที่ดีผมจะยกมือสองมือช่วยชี้ ไม่ได้
หมายความว่าจะไม่ให้ แต่เหตุผลท่าน
ไม่มีเลย ท่านมาบอกว่าให้เรามีหวังบ้าง
ให้เรามาตกลงกันบ้าง ผมบอกว่าถ้า
หากจะมีหวังสองโดยตัดประโยชน์คน
อื่นกระผมไม่รับ และกระผมก็ขอถาม อีก
นิด ปัญหาเรื่องคอมมิวนิสต์นี้จะคิดว่า
ถ้า หาก กำหนด คุณ สมบัติ ที่ จะ ป้องกัน
คอมมิวนิสต์ ได้ นี้กระผมคิดว่ามหาวิป
คอง จะ ต้องวาง หลักการใหม่ บอกว่า นอก
จากจะช่วยเหลือภัยพิบัติ ช่วยเงินทองแล้ว
ประเทศชาติ ต้อง พัฒนา จะต้อง แกะ รั้ว-
ธรรมานุธรรม ประชาชนต้องมีคุณ
สมบัติ เท่านั้นที่ จะช่วย ป้องกัน คอมมิวนิ-

นิสต์ ได้ นี้ก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น แต่
เปล่าเลยกระผมไม่ได้คิดหลักนี้เลย อัน
นี้เป็น หลักการใหม่ เพิ่งค้นพบ เฉพาะ
สมัยนี้ แต่กระผมคิดว่านี่เป็นหลักการที่
รับไม่ได้เลย และท่านยกตัวอย่างเรื่อง
Freshy ก็กำลังตัวอย่างของท่านก็ยก
ท่านเอง ท่านบอกว่านิสิตปีใหม่เขาไม่
ให้มีสิทธิเลือกตั้ง ผมยอมรับแน่ แต่ว่า
นิสิตปีเก่าก็เคยถูกตัดสิทธิบ้างไหม นิสิต
เก่า ๆ ที่ เลือก กรรมการไม่คืน เคยมีใคร
ไปเลือกบอกว่า พวกนิสิตปี ๒ ปี ๓
อย่ามาเลือกตั้ง มีไหม ไม่มี เขาไม่
ได้ใช้หลักนั้นเลย แต่หลักของเราเขา
มีสิทธิอยู่แล้ว ๓๐ ปีแล้ว ผมก็ชี้ให้เห็น
ว่าเขาทำผิด หรือเปล่าก็ไม่ว่า เขาเลือก
ตั้งหรือเปล่านั้นไม่รู้ คนที่เลือกตั้งผู้แทน
เข้ามาอาจจะ เป็นคนมี การศึกษาก็ได้เรา
ไม่รู้ เพราะฉะนั้นจะไปยกตัวอย่างบอก
ว่านิสิตปี ๑ ยังไม่มีสิทธิ ผมบอกว่า
ปัญหาคนละเรื่อง นิสิตปี ๒ ปี ๓ นี้ที่
เขาเลือกผู้แทน เลือกกรรมการไม่ได้
ท่านเคยคิดไปตัดสิทธิเขาไหม เขาไม่มี
วิธีการอย่างนั้น แต่ความกีดกันของ ท่าน
จะ ไป ตัด สิทธิ เขา แล้ว ลักษณะ ที่ กีด
กระทำใดๆ นี้ถ้าคุณทำไปแล้วห้ามไม่ให้
กระทำ นี้ผมรู้สึกว่าเป็นลักษณะปราบ

ปรามก็เหมือนคนทำอะไรไม่ดี ห้ามไม่ให้
กระทำ อันนี้กระผมเห็นว่าไม่ใช่วิธีการ
ที่ดีที่นำมาใช้สำหรับการเลือกตั้ง กระผม
ถึงบอกว่า ขอให้ เป็นวิธีการ ที่ป้องกัน
นั่นหมายความว่า วางหลักเกณฑ์ให้รัฐ-
บาลมีเสถียรภาพวางอย่างนั้น ส่งเสริม
ให้ราษฎรพยายาม มีการศึกษาโดยเร็วที่

สุด นี่กระผมมาขอแก้คำอภิปรายของ
ท่านสมาชิกเพียงเท่านี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: การ
อภิปรายนี้ก็ได้อภิปรายเป็นระยะเวลา
นานพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเลื่อน
การประชุม.

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๒๕ นาฬิกา

คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุม

จ. จุฬินเตียรณ	อ. อุดม พลอยสังวาลย์	ผู้จัดรายงาน
เล็ก จุณณานนท์	ธ. บุญเบร้งค์	..
เจริณ ปัทเทโร	โฉมเฉลา สี่พลากร	..
ว. ดนอมกุลบุตร	ฉันทนา ชานบ้อม	..
ป. จันทรวภา	สุพงศ์ ศิริพูนเกียรติ	..
วุฒิศักดิ์เนตินาท	จำรงค์ ใจอ่อนน้อม	..
ก. อุทยานิน	ฉันทชัย ชูสัตย์ดี	..
ช. หิรัญชัยสุติ		..

ตรวจแล้ว วันที่ ๑๖ / ส.ก. / ๒๕๐๕

๒๔๓

สุพันธ์ จิตรภักดิ์
หัวหน้าแผนกการร่างการประชุม
ประหยัด แดงอินทวัฒน์
หัวหน้ากองการประชุม
ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ
รองเลขาธิการ ฯ
ประเสริฐ บัณฑิตสุนทร
เลขาธิการสภา ฯ

พล.อ. สุทธิสารธรรณกร
ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ